

## Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 10 (1981)

Δελτίον ΧΑΕ 10 (1980-1981), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του Ανδρέα Γρηγ. Ξυγγόπουλου (1891-1979)



### Andreas Xyngopoulos's Bibliography

Κάτια ΛΟΒΕΡΔΟΥ-ΤΣΙΓΑΡΙΔΑ

doi: [10.12681/dchae.890](https://doi.org/10.12681/dchae.890)

### Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΟΒΕΡΔΟΥ-ΤΣΙΓΑΡΙΔΑ Κ. (1981). Andreas Xyngopoulos's Bibliography. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 10, η΄-λη΄. <https://doi.org/10.12681/dchae.890>



# ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βιβλιογραφία Ανδρέα Ευγγόπουλου

---

Κάτια ΛΟΒΕΡΔΟΥ-ΤΣΙΓΑΡΙΔΑ

Δελτίον ΧΑΕ 10 (1980-1981), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του  
Ανδρέα Γρηγ. Ευγγόπουλου (1891-1979)

ΑΘΗΝΑ 1981

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΔΡΕΑ ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ βιβλιογραφία τοῦ ἔργου τοῦ Ἀνδρέα Ξυγγόπουλου πιστεύουμε ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ἀκριβέστερη εἰκόνα τῆς προσφορᾶς του στὴ Βυζαντινὴ ἀρχαιολογία, στὴν ὁποία ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του. Παράλληλα ἀποτελεῖ πολύτιμο βοήθημα γιὰ τοὺς ἐρευνητές, γιατί συγκεντρώνει τὸ πολὺπλευρο καὶ εὐρύτατο αὐτὸ ἔργο, τὸ διασκορπισμένο σὲ διάφορα περιοδικὰ, κάνοντάς το εὐκολότερα προσιτό.

Στὴν παρουσίαση τοῦ ἔργου προηγούνται οἱ μονογραφίες καὶ ἀκολουθοῦν τὰ ἄρθρα στὰ περιοδικὰ, μὲ συνεχὴ ἀρίθμηση πού διευκόλυνε τὴν κατάρτιση τοῦ ἐρευνητοῦ. Ἡ διάταξη ἔγινε χρονολογικὰ ὥστε νὰ καταστεῖ περισσότερο ζωντανὴ καὶ σαφὴς ἡ εἰκόνα ἐξέλιξης τῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ συγγραφέα. Ἡ παράθεση σύντομης ἀναφορᾶς στὸ περιεχόμενο τῶν ἔργων κρίθηκε ἀναγκαῖα γιὰ μεγαλύτερη διευκόλυνση τῶν ἐρευνητῶν, ἰδίως ὅταν οἱ τίτλοι ἔχουν γενικὸ χαρακτήρα. Οἱ ἀναφορὲς στὸ περιεχόμενο πού βρίσκονται μέσα σὲ εἰσαγωγικὰ ἔχουν γραφεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ συγγραφέα καὶ προέρχονται ἀπὸ κατάλογο δημοσιευμάτων πού ὁ ἴδιος εἶχε καταρτίσει καὶ συνόδευσε τὴν ὑποψηφιότητά του στὴν Ἀκαδημία. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ὑπάρχει ἀναγκαστικὰ ἠθελημένη διγλωσσία. Ἡ μετάφραση ἐπίσης τοῦ τίτλου καὶ τοῦ ἐρευνητοῦ θεμάτων πιστεύουμε ὅτι ἦταν ἀπαραίτητη ἐπειδὴ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἔργου εἶναι γραμμένο ἐλληνικὰ καὶ σὲ ἐλληνικὰ περιοδικὰ καὶ ἐπομένως δυσπρόσιτο γιὰ τοὺς ξένους μελετητές πού δὲν γνωρίζουν τὴ γλῶσσα.

Στὴ διάρκεια τῆς συλλογῆς τοῦ ὕλικου διαπιστώθηκαν, ἀκόμα μιὰ φορὰ, γνωστὰ στοὺς φίλους τοῦ Ξυγγόπουλου στοιχεῖα τοῦ χαρακτήρα του: σεμνότητα καὶ ἀδυστηρότητα, ὅσον ἀφορᾶ στὰ ἐπιστημονικὰ θέματα. Σειρὰ λοιπὸν ἄρθρων, πού ὄχι μόνον δὲν στεροῦνται ἐνδιαφέροντος ἀλλὰ πολλὰ παρουσιάζουν ἰδιαίτερη θεματικὴ πρωτοτυπία, δὲν τὰ περιέλαβε στὸν κατάλογο πού ὁ ἴδιος εἶχε συντάξει θεωρώντας τα ἐκλαϊκευτικοῦ χαρακτήρα. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ περιλάβαμε στὴ βιβλιογραφία του, ἀντίθετα ἴσως ἀπὸ τὴ θέλησή του, γιατί μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐπισημαίνεται καλύτερα τὸ ὕψηλὸ ἐπίπεδο τοῦ ἐπιστημονικοῦ του ἥθους.

*ΚΑΤΙΑ ΛΟΒΕΡΔΟΥ-ΤΣΙΓΑΡΙΑΔΑ*

Μάρτιος 1981

## ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ \*

- Α.Δ. = 'Αρχαιολογικὸν Δελτίον, 'Αθήναι.  
 Α.Ε. = 'Αρχαιολογικὴ 'Εφημερίς, 'Αθήναι.  
 Βιβλιόφιλος = 'Ο Βιβλιόφιλος, *Le Bibliophile*, 'Αθήναι.  
 Byz. Neugr. Jbr. = *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher*, 'Αθήναι.  
 Β.Ζ. = *Byzantinische Zeitschrift*, München.  
 Balkan Studies = *Balkan Studies*, Θεσσαλονίκη.  
 Βυζαντινά = Βυζαντινά. 'Επιστημονικὸν ὄργανον Κ.Β.Ε. Φιλοσοφικῆς Σχολῆς 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, Θεσσαλονίκη.  
 Γρηγόριος Παλαμᾶς = Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Θεσσαλονίκη.  
 Δ.Ι.Ε.Ε. : Δελτίον 'Ιστορικῆς 'Εθνολογικῆς 'Εταιρείας, 'Αθήναι.  
 Δ.Χ.Α.Ε. = Δελτίον Χριστιανικῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας, 'Αθήναι.  
 'Ελληνικά = 'Ελληνικά, Θεσσαλονίκη.  
 Ε.Ε.Β.Σ.: 'Επετηρὶς 'Εταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, 'Αθήναι.  
 Ε.Σ.Ν.Ο.Ε.Π.Θ. = 'Επετηρὶς Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν 'Επιστημῶν Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.  
 Ε.Φ.Σ.Π.Θ. = 'Επετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.  
 'Ηπ. Χρ. = 'Ηπειρωτικὰ Χρονικά, 'Ιωάννινα.  
 'Ημερ. Μ. 'Ελλάδος: 'Ημερολόγιον τῆς Μεγάλης 'Ελλάδος, 'Αθήναι.  
 Θησαυρίσματα = Θησαυρίσματα 'Ελληνικοῦ 'Ινστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν, *Thesavrismata*, Venecia.  
 'Ιερὸς Σύνδεσμος = 'Εφημερὶς «'Ιερὸς Σύνδεσμος» 'Αθήναι.  
 C. A. = *Cahiers Archéologiques*, Paris.  
 Corsi = *Corsi di cultura sull'Arte ravennate e bizantina*, Ravenna.  
 Κιβωτός = Κιβωτός, 'Αθήναι.  
 Κρ. Χρον. = Κρητικὰ Χρονικά, 'Ηράκλειον.  
 Λακωνικά = Λακωνικά, 'Αθήναι.  
 Λαογραφία = Λαογραφία, 'Αθήναι.  
 Μακεδονικά = Μακεδονικά, Θεσσαλονίκη.  
 Μακ. 'Ημ. = Μακεδονικὸν 'Ημερολόγιον, Θεσσαλονίκη.  
 Μαλεβός = Μαλεβός, 'Αθήναι.  
 Ν. 'Εστ. = Νέα 'Εστία, 'Αθήναι.  
 Π.Α.Α. = Πρακτικὰ 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν, 'Αθήναι.  
 Π.Α.Ε. = Πρακτικὰ τῆς ἐν 'Αθήναις 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας, 'Αθήναι.  
 Πελοποννησιακά = Πελοποννησιακά, 'Αθήναι.  
 Πινακοθήκη = Πινακοθήκη, 'Αθήναι.  
 Σερ. Χρον. = Σερραϊκὰ Χρονικά, Σέρρες.  
 Φιλ. Πρωτ. = Φιλολογικὴ Πρωτοχρονιά, 'Αθήναι.

\* Οἱ τιμητικοὶ τόμοι καὶ τὰ πρακτικὰ συνεδρίων δὲν περιλαμβάνονται σ' αὐτὸν τὸν πίνακα.

## ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΒΙΒΛΙΑ

1. Εὐρετήριον τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος. I. Μεσαιωνικά μνημεῖα Ἀττικῆς, Α' Ἀθηνῶν, τεῦχος Β'. Τὰ βυζαντινὰ καὶ τουρκικὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1929. Les monuments byzantins et turcs d'Athènes, Athènes 1929. Περιγραφή τῶν βυζαντινῶν καὶ τουρκικῶν μνημείων Ἀθηνῶν.

2. Μουσεῖον Μπενάκη. Κατάλογος τῶν εἰκόνων. Ἀθῆναι 1936. Musée Bénaki. Catalogue des icônes, Athènes 1936. Περιγραφή καὶ χρονολόγησις τῶν εἰκόνων τοῦ Μουσείου Μπενάκη.

3. Ἡ Βασιλικὴ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1946. La basilique de Saint-Démètre à Thessalonique. Thessalonique 1946. Σύντομη περιγραφή τοῦ μνημείου.

4. Συμβολαὶ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς βυζαντινῆς Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1949. Contributions à la topographie de Thessalonique byzantine. Thessalonique 1949. «Εἰς τὸν πρῶτον ἐκ τῶν δύο κεφαλαίων ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται τὸ βιβλίον, ἐξετάζεται τὸ περίπλοκον ζήτημα τῆς θέσεως τῆς Καταφυγῆς, τῆς στενότητα συνδεομένης πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον ἐρευνᾶται τὸ ζήτημα τῆς θέσεως, ὅπου ἔκειτο τὸ στάδιο – διάφορον τοῦ Ἰπποδρόμου – εἰς τὸ ὅποιον ὁ ἅγ. Νέστωρ κατέβαλε τὸν Λυαῖον».

5. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἰς τὴν βυζαντινὴν εἰκονογραφίαν. Θεσσαλονίκη 1950. Saint Démètre dans l'icônographie byzantine. Thessalonique 1950. «Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν πανεπιστημιακὴν τελετὴν τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1948. Θέμα τούτου εἶναι ἡ ἐξέλιξις τῆς παραστάσεως τοῦ ἁγ. Δημητρίου εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην».

6. Συλλογὴ Ἑλένης Α. Σταθάτου. Κατάλογος περιγραφικὸς τῶν εἰκόνων, τῶν ξυλογλύπτων καὶ τῶν μεταλλίνων ἔργων τῶν βυζαντινῶν καὶ τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν χρόνων. Ἀθῆναι 1951. Collection Héléne Stathatos. Catalogue descriptif des icônes et d'objets en bois et en métal de la période byzantine et post-byzantine. Athènes 1951. «Περιγράφονται καὶ χρονολογούνται αἱ εἰκόνες καὶ τὰ λοιπὰ ἀντικείμενα τῆς πολυτίμου αὐτῆς συλλογῆς, τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς βυζαντινοὺς καὶ τοὺς μετὰ τὴν Ἄλωσιν χρόνους».

7. Τέσσαρες μικροὶ ναοὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἐκ τῶν χρόνων τῶν Παλαιολόγων, Θεσσαλονίκη 1952. Quatre petites églises de Thessalonique du temps des Paléologues. Thessalonique 1952.

«Περιγράφονται καὶ χρονολογούνται ὁ ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν, ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Νικολάου Ὁρφανοῦ, τὸ καθολικὸν τῆς Μονῆς τῶν Βλαττάδων καὶ ὁ ναῖσκος τοῦ Σωτῆρος. Οὗτοι παρουσιάζουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, διότι, λόγῳ τῶν μικρῶν τῶν διαστάσεων, ἐμφανίζουν σύμπυξιν τῶν συνήθων ἀρχιτεκτονικῶν τύπων, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας προκύπτουν νέαι μορφαί».

8. Ἡ ψηφιδωτὴ διακόσμησις τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1953. La décoration en mosaïque de l'église de Saints-Apôtres à Thessalonique. Thessalonique 1953. «Δημοσιεύονται καὶ ἀναλύονται εἰκονογραφικῶς καὶ τεχνολογικῶς τὰ πολυτίμα ταῦτα ψηφιδωτά, ἀνήκοντα εἰς τοὺς μεταξὺ 1312 καὶ 1315 χρόνους. Ἡ ὀριστικὴ αὕτη δημοσίευσίς ἐγένετο μετὰ τὴν κατὰ τὰ ἔτη 1940-1942 πλήρη ἀποκάλυψιν καὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν».

9. Τέσσερεις περίπατοι στὰ μνημεῖα τῆς Θεσσαλονίκης. Μικρὸς ἀρχαιολογικὸς ὁδηγός. Τέχνη. Μακεδονικὴ καλλιτεχνικὴ Ἑταιρεία. Θεσσαλονίκη 1954. Quatre promenades à travers les monuments de Thessalonique. Thessalonique 1954.

10. Thessalonique et la peinture macédonienne. Ἀθῆναι 1955. Athènes 1955. «Θέσις ὑποστηριζομένη εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη ὑπῆρξε τὸ καλλιτεχνικὸν κέντρον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προήλθον οἱ ζωγράφοι οἱ ἐκτελέσαντες καὶ παλαιότερον, ἰδίως ὅμως κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Παλαιολόγων τὰς τοιχογραφίας εἰς τοὺς ναοὺς τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς σερβικῆς Μακεδονίας. Ἡ θέσις αὕτη στηρίζεται εἰς τεχνολογικὰς ἀναλύσεις, εἰς παραλληλισμούς, εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς τὰς συνοδευούσας τὰς παραστάσεις, κυρίως δὲ εἰς τὰς σωζομένας ὑπογραφὰς εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν τῶν ζωγράφων, οἱ ὅποιοι ἐξετέλεσαν τὰς διακοσμήσεις».

11. Μανουὴλ Πανσέληνος. Ἀθῆναι 1956. Manuel Pansélinos. Athènes 1956. «Εἰς τὸ δημοσίευμα τοῦτο, προοριζόμενον δι' ἐνρύτερον κοινόν, ἀναλύονται καὶ ἐρμηνεύονται αἱ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου αἰῶνος γινόμεναι περίφημοι τοιχογραφίαι τοῦ ναοῦ τοῦ Πρωτάτου εἰς τὰς Καρυὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους τὰς ὁποίας παλαιὰ παράδοσις ἀποδίδει εἰς τὸν ἐκ Θεσσαλονίκης ζωγράφον Μανουὴλ Πανσέληνον».

12. Σχεδίασμα ἱστορίας τῆς θρησκευτικῆς ζωγραφικῆς μετὰ τὴν Ἄλωσιν. Ἀθῆναι 1957. Esquisse d'une histoire de la peinture religieuse après la prise de Constantinople. Athènes 1957. «Εἶναι ἡ πρώτη συστηματικὴ ἔκθεσις τῆς ἱστορίας τῆς θρησκευτικῆς ζωγραφικῆς, ὅπως αὕτη διεμορφώθη κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἄλωσιν αἰῶνας. Εἰς τὰ πρῶτα κεφάλαια τοῦ βιβλίου γίνεται ἀναδρομὴ εἰς τὴν ζωγραφικὴν τῶν Παλαιο-

λόγων και παρακολουθείται ή βαθμιαία εξέλιξις τῆς τεχνικῆς, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς Κρητικῆς ζωγραφικῆς τῶν μετὰ τὴν Ἑλληνιστικῶν αἰώνων. Μελετᾶται ἐπίσης εἰς τὸ βιβλίον ἡ τέχνη τῶν σπουδαιοτέρων ἀγιογράφων τῆς περιόδου ταύτης, ἰδίως τῶν δημιουργησάντων ἰδίαν καλλιτεχνικὴν προσωπικότητα καὶ ἴδιον ὕφος, τὸ ὁποῖον ἀκολουθοῦν οἱ σύγχρονοι καὶ οἱ μεταγενέστεροί των».

13. Τὰ μνημεῖα τῶν Σερβίων. Ἀθήναι 1957. Les monuments de la ville de Servia. Athènes 1957. «Μελετῶνται τὰ ἐντελῶς σχεδὸν ἄγνωστα ἐρεῖπια τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς μεσαιωνικῆς ταύτης πόλεως τῆς Δ. Μακεδονίας. Ἐκτίθενται ἡ ἱστορία καὶ ἡ τοπογραφία τῆς πόλεως μετὰ βίας τὰ ἐρεῖπια καὶ τὰς περιγραφὰς τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, ὅπως καὶ τοῦ Τούρκου περιηγητοῦ τοῦ 17ου αἰῶνος Ἐβλιγιὰ Τσελεμπῆ. Μελετῶνται καὶ χρονολογοῦνται τὰ τεῖχη καὶ αἱ ἐκκλησῖαι, καθὼς καὶ αἱ εἰς αὐτὰς σωζόμεναι τοιχογραφίαι».

14. Οἱ τοιχογραφίαι τοῦ Ἁγ. Νικολάου Ὁρφανοῦ Θεσσαλονίκης. Ἀθήναι 1964. Les peintures murales de St-Nicolas Orphanos à Thessalonique. Athènes 1964. «Δημοσίευσίς τῶν πολυτίμων αὐτῶν τοιχογραφιῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ 14ου αἰῶνος. Προτάσσεται σύντομος κατατοπιστικὴ περὶ αὐτῶν μελέτη».

15. Ἐρευναι εἰς τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῶν Σερρών. Θεσσαλονίκη 1965. Recherches sur les monuments byzantins de la ville de Serrès. Thessalonique 1965. «Μελετῶνται τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ τοῦ κάστρου, καθὼς καὶ τέσσαρες ναοὶ ὅπως ἐσώζοντο κατὰ τὰ ἔτη 1926/1927, ὅτε εἶχον ἐξερευνηθεῖν τὰ μνημεῖα αὐτά. Σήμερον (1963) τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ εἷς τῶν ναῶν ἔχουν ἐξαφανισθῆ, ἕτερος δὲ ναὸς ἔχει παραμορφωθῆ δι' ἀνακαινίσεως».

16. Αἱ μικρογραφίαι τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν κώδικα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας. Ἀθήναι - Βενετία 1966. Les miniatures du roman d'Alexandre le Grand selon le code de l'Institut Hellénique de Venise. Athènes - Venise 1966. Δημοσίευσίς τῶν μικρογραφιῶν τοῦ κώδικος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Βενετίας.

17. Τὰ ψηφιδωτὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1969. Les mosaïques dans l'église de Saint-Démètre à Thessalonique. Thessalonique 1969. Παρουσίασις τῶν ψηφιδωτῶν τοῦ Ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης σ' ἓνα ὁδηγὸ ἐκλαϊκευτικοῦ χαρακτήρα.

18. Ὁ εἰκονογραφικὸς κύκλος τῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Θεσσαλονίκη 1970. Le cycle iconographique de la vie de Saint Démètre. Thessalonique 1970. Ἡ προσπάθεια ἀποκαταστάσεως τοῦ εἰκονογραφικοῦ κύκλου τῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου μετὰ βάση χειρόγραφο τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ὁξφόρδης Bodleian καὶ εἰκόνα ἀπὸ τῆς Κυκλάδος ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ἤδη πρὸ τῆς Εἰκονομαχίας εἶχε δημιουργηθεῖ στὴ Θεσσαλονίκη καὶ μάλιστα στὴ Βασιλικὴ τοῦ ἁγίου. μεγάλος εἰκονογραφικὸς κύκλος θαυμάτων ποὺ πλουτίστηκε τὸ 10ο αἰῶνα μετὰ σκηνές ἀπὸ τὸ βίο τοῦ ἁγίου καὶ βρῆκε τὴν πληρότητά του στὰ χρόνια τῶν Παλαιολόγων.

#### ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

19. Ἀττικῆς βυζαντιακοὶ ναοί. Α.Ε. 39 (1913) 130 - 143. Des églises byzantines d'Attique. «Περιγράφονται καὶ χρονολογούνται ὁ ἠρειπωμένος ναῖσκος τῆς Παναγίας εἰς θέσιν Γουδι καὶ ἡ εἰς τοὺς βορείους πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως».

20. Πλάξ τραπέζης χριστιανικῆς. Α.Ε. 40 (1914) 70 - 84. Une plaque de table d'offrandes chrétienne. «Δημοσιεύεται ἡ ἐκ Θήρας μαρμαρινὴ πλάξ, ἡ εὑρισκομένη σήμερον εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν. . . Ἡ χρονολόγησις ὑφ' ἡμῶν τῆς πλακῆς ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου».

21. Προσθηκαὶ καὶ ἐπανορθώσεις εἰς τὰ περὶ πλακῆς τραπέζης χριστιανικῆς. Α.Ε. 40 (1914) 260 - 264. Additions et rectifications concernant la table d'offrandes. «Δημοσιεύεται νέον τεμάχιον ἐξ ἀναλόγου τραπέζης καὶ ἐπανορθοῦνται λεπτομέρειαί τινες τῆς προηγουμένης μελέτης».

22. Ἀλεξανδρινὰ ὀστέινα ἀνάγλυφα τοῦ ἐν Ἀθῆναις Ἑθν. Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Α.Ε. 41 (1915) 138 - 145. Reliefs en os d'Alexandrie au Musée National d'Athènes. «Δημοσιεύονται πέντε μικρὰ ἐξ ὀστέου ἀνάγλυφα μετὰ παραστάσεις νηρηίδων, ὄρχηστρίδων κ.ἄ. ἀποκείμενα εἰς τὴν Αἴγυπτιακὴν συλλογὴν τοῦ Μουσείου».

23. Χριστιανικὸν Ἀσκληπιεῖον. Α.Ε. 41 (1915) 52 - 71. Le temple d'Esculape à Athènes à l'époque chrétienne. «Μετὰ βάση τὰ κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1876 εὑρεθέντα μεσαιωνικὰ λείψανα καὶ τὰ ἐκεῖ ἀποκείμενα παλαιοχριστιανικὰ καὶ βυζαντινὰ γλυπτὰ μελετῶνται τὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν οἰκοδομήματα κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας».

24. Νέα Ἀλεξανδρινὰ ὀστέινα ἀνάγλυφα. Α.Ε. 42 (1918)

46 - 49. Des nouveaux reliefs en os d'Alexandrie. «Δημοσιεύονται τρία ὀστέινα ἀνάγλυφα ἀνάλογα πρὸς τὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, εὑρισκόμενα εἰς ἰδιωτικὴν συλλογὴν».

25. Ἡ «Ἐρμηνεία τῆς Ζωγραφικῆς Τέχνης» καὶ ὁ Μανουὴλ Πανσέληνος. Πινακοθήκη ΙΖ' (1917) τεύχ. 193 - 195. Le «Guide de la Peinture» et Manuel Pansélinos. Παρουσίαση τοῦ γνωστοῦ ἔργου τοῦ Διονυσίου ἀπὸ τὸν Φουνᾶ καὶ ἀναζήτηση σ' αὐτὸ στοιχείων τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ζωγράφου Πανσέληνου.

26. Ἐπιπεδογλυφία. Α.Ε. 43 (1917) 72 - 77. La technique du champ-léné. «Ἀποδεικνύεται δι' ἀνεκδότων μνημείων ὅτι ἡ ἐπιπεδογλυφος ἐργασία εἰς τὴν βυζαντινὴν γλυπτικὴν δὲν ἀναφαίνεται κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ὅπως εἶχεν εἰκάσει ὁ Bréhier, ἀλλ' ἀπαντᾷ ἤδη κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα».

27. Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῶν Χαλκέων. Γρηγόριος Παλαμᾶς 2 (1918) 562-567 καὶ 662-669. L'église de la Panaghia Chalkéon. Παρατηρήσεις πᾶνω στὴν ἀρχιτεκτονικὴ, γλυπτικὴ, τοιχογραφίαι καὶ ἀφιερωματικὴ ἐπιγραφή τοῦ ναοῦ, μὲ βάση τὴν τότε κατάστασίν του (1918).

28. Ἀνάγλυφον ἐκ τοῦ Μουσείου τοῦ Μυστρά. Α. Δ. 5 (1919). Παράρτημα 43 - 45. Un relief du Musée de Mystras. «Δημοσιεύεται ἀνάγλυφος ἀετός, τὸ σύμβολον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, καὶ συσχετίζεται πρὸς ἕτερον ἀνάγλυφον ὁμοίας ἐργασίας. Ἀποδεικνύεται ὅτι ἀμφότερα τὰ γλυπτὰ προέρχονται ἀπὸ τὸ δεῦτερον τέμπλον τῆς Παντανάσσης».

29. Ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς σημειώματος. Γρηγόριος Παλαμᾶς 3 (1919) 406 - 409. A propos d'une note. Γίνεται συγκριτικὴ παράθεση ἐπιγραφῆς σὲ στήλη πού βρίσκεται κοντὰ στὸν Σταυρὸ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς, στὰ Μεσόγεια καὶ σημειωμάτων πᾶνω στὸν Κώδικα I.29 τῆς Λαύρας πού τὴν ἀντιγράφουν.

30. Τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῶν Σερρών. Γρηγόριος Παλαμᾶς 3 (1919) 912 - 917. Les monuments byzantins à Serrès. Σύντομη παρουσίαση τῆς Μητροπόλεως, τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Νικολάου, τοῦ Κάστρου καὶ τοῦ ἐκεῖ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Νικολάου τῆς πόλης τῶν Σερρών.

31. Παρθενῶνος βυζαντιναὶ τοιχογραφίαι. Α.Ε. 1920, 36 - 53. Les peintures murales byzantines au Parthénon. «Μελετῶνται τὰ εἰς τὸν Παρθενῶνα λείψανα βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν. Εἰς ἐπίμετρον ἐξετάζονται τὰ ὀλίγα λείψανα τοιχογραφιῶν ἐπὶ τῆς βορείας ἐξωτερικῆς πλευρᾶς τοῦ λεγομένου Θησείου».

32. Τὸ Κερεμεντίμ Τζαμί Θεσσαλονίκης. Α.Δ. 6 (1920 -

1921) Παράρτημα 190 - 194. Le Kérévédím - Djami à Thessalonique. «Ἐκτίθενται τὰ πορίσματα τῆς πρώτης ἡμῶν ἐρεύνης εἰς τὸ μνημεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον μετεβλήθη νῦν εἰς ναὸν τοῦ Ὁσίου Δαβίδ καὶ ἦτο ἄλλοτε τὸ καθολικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Λατόμου».

33. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος καὶ ἡ Χρυσὴ Πύλη ἐν Θεσσαλονίκῃ. Γρηγόριος Παλαμᾶς 5 (1921) 131 - 133. L'église de Saint-Georges et la Porte Dorée à Thessalonique. Ἀποκλείει τὴν ταύτιση τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, πού σύμφωνα μὲ κείμενο τοῦ 1421 τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, βρισκόταν κοντὰ στὴ Χρυσὴ Πύλη, μὲ τὴν Rotonda.

34. Οἱ εἰκόνες τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ Χάλκῃ. Γρηγόριος Παλαμᾶς 5 (1921) 851 - 858. Les icônes de Jésus Christ à Chalké. Καθορισμὸς τῶν τριῶν ἀπεικονίσεων τοῦ Χριστοῦ πού ὑπῆρχαν στὴ Χάλκη τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου: τοῦ χάλκινου ἀγάλματος, τῆς ψηφιδωτῆς εἰκόνας τοῦ Ἀντιφωνητοῦ καὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Χαλκίτου.

35. Εἰς ἄγνωστος ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν. Ἱερὸς Σύνδεσμος ΚΑ' (1921) περίοδ. Γ' ἀρ. 28. Un évêque d'Athènes inconnu. Ὁ ἐπίσκοπος Ἰγνάτιος πού ἀναφέρεται σὲ ἐνεπίγραφο ἐπίθημα κιονίσκου στὸ ναὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῶν Καλυβίων Κουβαρᾶ τοποθετεῖται στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 9ου αἰώνα.

36. Μεγάλη Παναγία. Δ.Ι.Ε.Ε. 8 (1922) 121 - 128. Mégali Panaghia. «Συσχετίζεται τὸ ὄνομα τοῦ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Ἀδριανοῦ ὑπάρχοντος ἄλλοτε ναοῦ τῆς Μεγάλης Παναγίας πρὸς ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον φέρει ἡ Θεοτόκος ἐπὶ βυζαντινῶν παραστάσεων».

37. Τοιχογραφίαι καὶ ἐπιγραφαὶ τῆς Παλιοπαναγιᾶς. Μαλεβὸς Γ' (1923) 63 - 65. Les peintures murales et les inscriptions de Paléopanaghia. Παρουσιάζονται οἱ τοιχογραφίαι καὶ οἱ ἐπιγραφές τοῦ ναοῦ καὶ ἡ ζωγραφικὴ αὐτὴ ἀποδίδεται στὸν Κωνσταντῖνο Μανασσῆ τὸ 1305/6.

38. Σπαράγματα ἱστορημένου Εὐαγγελίου. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Β', Α' (1924) 8 - 21. Fragments d'un Évangile illuminé. «Περιγράφονται 12 μικρογραφίαι ἐπὶ φύλλων Εὐαγγελίου ἀνηκόντων εἰς τὴν συλλογὴν τῆς Ἑταιρείας καὶ νῦν εὑρισκομένων εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον».

39. Ἡ Παναγία τοῦ Καίρου. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Β', Α' (1924) 59-88. Icône de la Vierge au Caire. «Ἀποκαθίσταται ἡ ἀρχικὴ μορφή τῆς περιφήμου εἰκόνας τῆς παριστανούσης τὴν Παναγίαν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ Ἀθηναία Γοργοεπήκοος» καὶ εὑρισκομένης εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖο τοῦ Καίρου».

40. Μία εικονογραφική σύνθεση εκ Μετεώρων. Ἡμερ. Μ. Ἑλλάδος 1924, 395 - 403. Un sujet iconographique aux Météores. Εικονογραφική σύνθεση βασισμένη σὲ εὐαγγελικὸ κείμενο δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξετασθεῖ ἡ τεχνολογία καὶ ἡ μέθοδος δημιουργίας νέων τύπων εικονογραφικῶν ἀπὸ ζωγράφους, ὅπως ὁ Φράγκος Κατελάνος.

41. Βυζαντινὴ παράστασις μηνός. Ε.Ε.Β.Σ. 1 (1924) 180 - 188. La représentation byzantine d'un Mois. «Δημοσιεύεται ἐγγράκτος παράστασις ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς εὕρισκομένης εἰς τὸ Ἄσκληπιεῖον. Μὲ βάσιν ἀναλόγους παραστάσεις καθορίζεται ὅτι ἡ ἐγγράκτος μορφή εἶναι προσωποποίησης τοῦ μηνὸς Αὐγούστου».

42. Τυχαῖα εὐρήματα ἐν Μακεδονίᾳ. Α.Δ. 9 (1924 - 1925) Παράρτημα 64 - 67. Trouvailles fortuites en Macédoine. «Δημοσιεύεται ὑπόγειος ναὸς τῆς Θεσσαλονίκης μὲ ψηφιδωτὴν ἐπιγραφὴν, ἡ ὁποία εἶχεν ἄλλοτε ἀναγνωσθῆ λανθασμένως. Ἐπίσης δημοσιεύονται δύο τάφοι εὐρεθέντες ἐντὸς τῆς Ἁγ. Σοφίας, εἰς τὸν ἕνα τῶν ὁποίων ὑπῆρχον τεμάχια πορφυρῶν χρυσοῦφάντων ὕφασμάτων».

43. Τὸ ἀνάγλυφον τῆς Ἐπισκοπῆς Βόλου. Ε.Ε.Β.Σ. 2 (1925) 107 - 121 καὶ 320. Le relief de l'Épiscopi à Volos. «Ἐξετάζεται τὸ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἐπισκοπῆς παρὰ τὸν Ἄνω Βόλον ἐντειχισμένον αἰνιγματῶδες ἀνάγλυφον καὶ ἐρμηνεύεται τοῦτο ὡς παράστασις ὁράματος τοῦ μοναχοῦ Λεοντίου, τοῦ ἀφιέρωσαντος αὐτό, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν ἐπιγραφὴν».

44. Ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια τῆς Σαλαμίνας. Σειρὰ ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων Ὀδοιπορικῶν Συνδέσμου Ἀθηνῶν, 1925. Les églises et les monastères de Salamine. Σύντομη παρουσίασις τῆς Μονῆς τῆς Φανερωμένης καὶ τῶν ἐκκλησιῶν Παναγίας τοῦ Μάρκου ἢ Καθαροῦ στὴν κωμόπολη τῆς Σαλαμίνας, Κοιμήσεως, Μεταμορφώσεως καὶ Ἁγ. Ἰωάννου στὸ χωριὸ Μοῦλκι καὶ τῆς Μονῆς Ἁγ. Νικολάου Λεῖμονα.

45. Εἰκόνας τῆς ὁσίας Φιλοθέης. Ἡμερ. Μ. Ἑλλάδος 1925, 451 - 455. Nouvelles images de sainte Philothéa. Δύο νέες ἀπεικονίσεις τῆς νεομάρτυρος Ὀσίας Φιλοθέης Μπενιζέλου (1522 - 1589). Ἡ σπουδαιότερη σὲ ναῖσκο τῆς Σαλαμίνας τοῦ 1758.

46. Μεσαιωνικὰ μνημεῖα Ἰωαννίνων. Ἡπ. Χρ. 1 (1926) 53 - 62, 133 - 147, 295 - 303. Monuments médiévaux à Jannina. «Λεπτομερὴς μελέτη τῶν εἰς τὴν νησίδα καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων μεσαιωνικῶν ἑλληνικῶν καὶ τουρκικῶν μνημείων».

47. Εἰς τὸ νησὶ τῶν Ἰωαννίνων. Ἡμερ. Μ. Ἑλλάδος 1928, 275 - 282. A île de Jannina. Στοιχεῖα πάνω στὰ μνημεῖα τοῦ «Νησιοῦ» τῶν Ἰωαννίνων.

48. Βυζαντιναὶ εἰκόνες ἐν Μετεώροις. Α.Δ. 10 (1926) 35 - 45. Icônes byzantines aux Météores. «Δημοσιεύονται δύο λαμπρᾶς τέχνης μικραὶ εἰκόνες ἀποτελοῦσαι ἄλλοτε δίπτυχον δυνάμεναι ν' ἀναχθοῦν εἰς τὰ τέλη τοῦ 14ου αἰ.».

49. Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Ὁδηγητριάς. Ε.Ε.Β.Σ. 3 (1926) 135 - 143. Une icône de Théotokos Odigitria. «Δημοσιεύεται σπουδαιοτάτη εἰκὼν τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων εὑρισκομένη εἰς τὸν ναῖσκον τοῦ Ἁγ. Νικολάου Ὁρφανοῦ Θεσσαλονίκης».

50. Ἀνασκαφαὶ ἐν Σέρραϊς. Π.Α.Ε. 1926, 118 - 122. Fouilles à Serrès. «Βραχυτάτη περίληψις τῶν ἐρευνῶν ἡμῶν εἰς τὰς Σέρρας».

51. Τὸ τέμπλον τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἐν Χαλκίδι. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Β', τόμ. Δ' (1927) 67-74. L'icônostase de Sainte-Paraskévi à Chalkis. «Τὸ ἀνάγλυφον τῆς δεομένης Θεοτόκου, τὸ ἐντειχισμένον εἰς τὸ Ἱερόν, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀρχικοῦ τέμπλου. Ἀποκαθίσταται ἐπίσης ἡ μορφή τοῦ δευτέρου τέμπλου».

52. Βυζαντινὸν περίαπτον. Ε.Ε.Β.Σ. 4 (1927) 257 - 264. Un médaillon byzantin. «Δημοσιεύεται χάλκινον περίαπτον εὑρισκόμενον εἰς τὴν Βέροϊαν καὶ φέρον ἐπ' αὐτοῦ τρεῖς ἀναγλύφους εἰκόνας ἁγίων».

53. Ἡ βυζαντινὴ τέχνη ἐν Θεσσαλονίκῃ. Μακ. Ἡμ. 1927, 85 - 97. L'art byzantin à Thessalonique. Στοιχεῖα γιὰ τὰ μνημεῖα ποὺ διασώζονται στὴ Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὴ βυζαντινὴ περίοδο.

54. Ὑπαπαντή. Ε.Ε.Β.Σ. 6 (1929) 328 - 339. La présentation de Jésus Christ au temple. «Κατάταξις τῶν διαφόρων τύπων, κατὰ τοὺς ὁποίους εἰκονίζεται ἡ εὐαγγελικὴ αὐτὴ σκηνή».

55. Βιβλιοκρισίαι: J. Ebersolt, Orient et Occident. Paris - Bruxelles 1929: Ε.Ε.Β.Σ. 6 (1929) 421 - 422.

56. Βυζαντινὸν ἀνάγλυφον τοῦ Ἡρακλέους. Α.Ε. 1927-28, 1-7. Un relief byzantin d'Hercule. «Δημοσιεύεται ἀνάγλυφον τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν παριστάνον τὸν Ἡρακλῆ φέροντα τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον. Ἐξετάζονται ἐπίσης γενικώτερον αἱ ἐπὶ βυζαντινῶν ἔργων παραστάσεις θεμάτων ἐκ τῆς ἀρχαίας Μυθολογίας».

57. Τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Λατόμου ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ψηφιδωτόν. Α.Δ. 12 (1929) 142 -

180. Le Catholikon du Monastère de Latomos à Thessalonique et sa mosaïque. «Λεπτομερής μελέτη τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τοῦ εἰς τὴν ἀψίδα τοῦ ὄφ' ἡμῶν ἀποκαλυφθέντος περιφήμου ψηφιδωτοῦ. . .».

58. Ἡ κτητορικὴ ἐπιγραφή τοῦ Θησείου. Byz. Neugr. Jhb. 1930, 147 - 148. L' inscription de «ktitor» de Théseion. «Δημοσιεύεται ἡ κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰ τοῦ λεγομένου Θησείου διὰ χρώματος βυζαντινὴ ἐπιγραφή».

59. Πήλινον βυζαντινὸν θυμιατήριον. A.E. 1930, 127 - 140. Un encensoir byzantin en terre - cuite. «Δημοσιεύεται τεμάχιον πηλίνου θυμιατηρίου καὶ ἀποκαθίσταται ἡ μορφή τοῦ θυμιατηρίου καὶ τοῦ διακοσμητικοῦ θέματος τοῦ ἀνθρωποκεφάλου πτηνοῦ».

60. Τὸ Γ' Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον. Μακ. Ἡμ. 1931, 200 - 204. Le 3ème Congrès Byzantin. Συνοπτικὴ περιγραφή τῶν συμβάντων τοῦ Συνεδρίου.

61. Βιβλιοκρισία: Ch. Diehl, Mélanges. 2ème volume, Paris 1930: E.E.B.Σ. 8 (1931) 351 - 357. Παρουσιάζονται τὰ 18 ἄρθρα τοῦ τιμητικοῦ αὐτοῦ τόμου.

62. Φραγκοβυζαντινὰ γλυπτὰ ἐν Ἀθήναις. A.E. 1931, 69 - 102. Sculptures franco-byzantines à Athènes. «Ἐξετάζονται ἐκ νέου τὰ τρία ἀνάγλυφα τόξα τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου, ἐρμηνεύεται ἡ φραγκίζουσα τέχνη τῶν καὶ ἀποδεικνύεται ἡ ὕπαρξις εἰς τὰς Ἀθήνας ἐργαστηρίου γλυπτικῆς φραγκικοῦ σὺν τῷ χρόνῳ ἐκβυζαντινισθέντος».

63. Βυζαντιναὶ τοιχογραφίαι ἐν Πολωνίᾳ. Μακ. Ἡμ. 1932, 263-265. Fresques byzantines en Pologne. Ἀναφορὰ στὶς τοιχογραφίες τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Τριάδος τοῦ Lublin (1418).

64. Παραστάσεις τῆς Κοιμήσεως τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τῶν μετ' αὐτήν. E.E.B.Σ. 9 (1932) 351 - 360. Représentations de la Dormition de Saint Jean le Chrysostome. «Δημοσιεύονται δύο σπανιώταται παραστάσεις τοῦ παρεκκλησίου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἰς τὴν μονὴν Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων (1627) καὶ ἐρμηνεύονται μετὰ βάσιν ἀγιολογικὰ κείμενα».

65. Ἀνασκαφὴ Δούπιανης καὶ Καστρακίου. Π.Α.Ε. 1932, 53 - 55. Fouille à Doupriani et à Kastraki. «Βραχυτάτη ἐκθεσις τῶν ἐρευνῶν ἐν Καστρακίῳ, ὅπου ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἴχνη τῶν Σταγῶν, ἐπίσης ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ ναῖσκος τῆς Δούπιανης εἶναι τὸ Κυριακὸν τῆς Παλαιᾶς Σκῆτης τῆς Δούπιανης».

66. Τὰ ψηφιδωτὰ τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐν Θεσσαλονίκῃ. Α.Ε. 1932, 133 - 156. Les mosaïques de l'église des Saints-Apôtres à Thessalonique. «Δημοσιεύονται τὰ πρῶτα ἐκεῖ εὐρεθέντα ψηφιδωτά, τὰ γενόμενα μεταξύ 1312 καὶ 1315».

67. Περὶ τὸ πρόβλημα τοῦ Πανσελήνου. Μακ. Ἡμ. 1933, 99 - 106. A propos du problème de Pansélinos. Ἐναφορὰ στὴν «ἱστορία τοῦ ζητήματος ποῦ ἐδημιουργήθη γύρω ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Μαυοῦλ Πανσελήνου. . .».

68. Byzantine Pottery from Olynthus. Excavations at Olynthus, V, Baltimore 1933, 285 - 292. «Κατάταξις καὶ μελέτη τῶν εἰς τὴν Ὀλυνθον εὐρεθέντων βυζαντινῶν ἀγγείων».

69. Θεοτόκος ἢ Φωτοδόχος Λαμπάς, Ε.Ε.Β.Σ. 10 (1938) 321 - 339. Théotokos la Photodochos Lampas. Le sujet iconographique de 21ème oikos de l'Hymne Acathiste. «Ἐξετάζονται καὶ κατατάσσονται αἱ διάφοροι παραλλαγὰὶ τῆς δι' εἰκόνας ἀποδόσεως τοῦ 21ου οἴκου τοῦ Ἀκαθίστου. Παρέχεται ἐπίσης συμβολὴ εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ποιητοῦ τοῦ Ἀκαθίστου».

70. Αἱ ἐπιγραφὰὶ τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἐν Ἀθήναις. Ε.Ε.Β.Σ. 10 (1933) 450 - 453. Les inscriptions de l'église des Saints-Théodores à Athènes. Ἐξετάζονται οἱ κτητορικὲς ἐπιγραφὰὲς τῶν Ἀγ. Θεοδώρων καὶ ἡ χρονολόγησή του.

71. Βιβλιοκρισία: I. D. Stefanescu, La peinture religieuse en Valachie et en Transylvanie depuis les origines jusqu'au XIXe siècle, Paris 1932: Ε.Ε.Β.Σ. 10 (1933) 494 - 497.

72. Ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Α.Ε. 1933, 109 - 119. L'icône de la Vierge au Monastère de Méga Spiléon. «Νέα λεπτομερὴς μελέτη τῆς πολυθρυλήτου εἰκόνας ἀπέδειξεν ὅτι αὕτη εἶχεν ἀρχικῶς τὴν μορφήν τριπτύχου καὶ εἶναι ἔργον τοῦ 11ου αἰῶνος, ἐκ Παλαιστίνης».

73. Οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι εἰς τὰς τοιχογραφίας τῶν ἐκκλησιῶν. Μακ. Ἡμ. 1934, 177 - 184. Les philosophes de l'antiquité dans les peintures murales des églises. Ἐναφορὰ στὰ μνημεῖα καὶ στὸ λόγο παρουσίας τοῦ θέματος αὐτοῦ στὶς ἐκκλησίες.

74. Τὸ ψηφιδωτὸν τῆς Πλατυτέρας ἐν τῇ Μονῇ Δαφνίου. Α.Ε. 1934 - 1935, 132 - 140. La mosaïque de la Vierge Platyτέρα dans le monastère de Daphni. «Δημοσιεύεται τὸ ἀποκαλυφθὲν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὑφάσματος ἀπὸ τὰς ἐργασίας συντηρήσεως κατὰ τὸ 1896, ψηφιδωτὸν».

75. Ἡ Μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Μακ. Ἡμ. 1935, 33 - 37. Le monastère de Méga Spiléon. «Ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ στοιχεῖα ποῦ ἀφοροῦν τὴν Μονήν».

76. Τὸ κάλυμμα τῆς σαρκοφάγου τοῦ Γεωργίου Καπανδρίτου. Ε.Ε.Β.Σ. 11 (1935) 346 - 360. Le couvercle du sarcophage de Georges Kapandritès. «Δημοσιεύεται τὸ μαρμάρινον κάλυμμα. Τὰ δύο μεταξὺ τῆς διακοσμήσεως ἀπαρατήρητα παραμείναντα μονογράμματα μᾶς δίδουν τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ».

77. Τμῆμα ἀναγλύφου ἐκ στεατίτου. Εἰς μνήμην Σ. Λάμπρου, Ἀθήναι 1935, 580 - 586. Fragment d'un relief en stéatite. «Δημοσιεύεται μικρὸν θραῦσμα μὲ τμῆμα παραστάσεως τῆς Κοιμήσεως, ἐξ ἰδιωτικῆς συλλογῆς εἰς Παρισίους».

78. Σαλώμη; Ε.Ε.Β.Σ. 12 (1936) 269 - 277. Salomé? «Δημοσιεύεται καὶ ἐρμηνεύεται ὡς εἰκὼν τῆς Σαλώμης ἀνάγλυφος παράστασις ὀρχηστρίδος ἐπὶ ἐπιθήματος κιονίσκου παραθύρου εἰς τὴν Ἀγ. Σοφίαν Μονεμβασίας».

#### 79. Βιβλιοκρισία :

A. Grabar, L'empereur dans l'art byzantin, Paris 1936.

L. Bréhier, La sculpture et les arts mineurs byzantins, Paris 1936.

J. D. Stefanescu, L'illustration des liturgies dans l'art de Byzance et de l'Orient, Bruxelles 1936.

G. Millet - D. Talbot-Rice, Byzantine Painting at Trebizond, London 1936. Ε.Ε.Β.Σ. 12 (1936) 454 - 467.

80. Βυζαντινὸν κιβωτίδιον μετὰ παραστάσεων ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἀγίου Δημητρίου. Α.Ε. 1936, 101 - 136. Un coffret byzantin avec scènes de la vie de saint Démètre. «Δημοσιεύεται ἀνέκδοτον ἀργυροῦν ἐπίχρυσον κιβωτίδιον μὲ ἐκτύπους παραστάσεις ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἀγ. Δημητρίου καὶ παρέχεται νέα συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς λατρείας τοῦ ἀγίου εἰς τὸν ναὸν του εἰς Θεσσαλονίκη».

81. Ἐρευναι ἐν Παλαιοπόλει Κερκύρας. Π.Α.Ε. 1936, 99 - 110. Fouilles à Palaiopolis de Corfou. «Ἐκτίθενται τὰ πορίσματα τοῦ πρώτου ἔτους τῶν ἀνασκαφῶν τῆς μεγάλης Βασιλικῆς».

82. Ἡ προμετωπίς τῶν κωδίκων Βατικανοῦ 1162 καὶ Παρισινοῦ 1208. Ε.Ε.Β.Σ. 13 (1937) 158 - 178. Le frontispice du code Vaticanus 1162 et Parisinus 1208. «Ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ προμετωπίδες τῶν δύο τούτων κωδίκων δὲν εἰκονίζουσιν τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ τὸ Ἱερὸν ἐκκλησίας».

83. Βιβλιοκρισία: Sirarpie Der Nersessian, L'illustration du roman de Barlaam et Joasaph, d'après les clichés de la Frick Art Reference Library et de la Mission G. Millet au Mont Athos, Paris 1937: E.E.B.Σ. 13 (1937) 423 - 431.

84. Παραστάσεις ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐπὶ βυζαντινῶν ἀγγείων. Α.Ε. 1937 (τόμος πανηγυρικός) 192 - 202. Représentations du roman d'Alexandre le Grand sur des vases byzantins. «Δημοσιεύονται τρία θραύσματα ἀγγείων, ἐξ Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Κωνσταντινουπόλεως παριστάνοντα τὸ αὐτὸ ἐπεισόδιον».

85. Ἀνασκαφὴ ἐν Γερακίῳ. Π.Α.Ε. 1937, 108 - 114. Fouilles à Géraki. «Ἐκτίθενται περιληπτικῶς τὰ πορίσματα τῆς ἐνεργηθείσης ἀνασκαφῆς κατὰ τὴν ὅποιαν ἦλθεν εἰς φῶς παλαιοχριστιανικὴ βασιλική».

86. Τέσσαρες φορηταὶ εἰκόνες τοῦ Διονυσίου. Ἑλληνικά 10 (1937/8) 273 - 279. Quatre icônes de Dionysios (de Fourna). «Δημοσιεύονται τέσσαρες εἰκόνες εὑρισκόμεναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου Φουρνᾶ τῆς Εὐρυτανίας».

87. Ἡ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ Θεοδώρου Πουλᾶκη. E.E.B.Σ. 14 (1938) 201 - 206. L'autoportrait de Théodore Poulakis. «Ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀκμάσας Κρῆς ζωγράφος παρέστησε τὸν ἑαυτὸν του ἐπὶ εἰκόνας εὑρισκομένης εἰς συλλογὴν τῆς Ρώμης».

88. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐν τῇ βυζαντινῇ ἀγγειογραφίᾳ. E.E.B.Σ. 14 (1938) 267 - 276. Alexandre le Grand dans la céramique byzantine. «Εἰς τὴν μελέτην αὐτήν, ἀποτελοῦσαν συνέχειαν τῆς ὑπ' ἄρ. 84, δημοσιεύομεν τεμάχιον ἀγγείου βυζαντινοῦ παριστάνοντος τὴν μονομαχίαν Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρου».

89. Ἡ τοιχογραφία τῆς Ἀναλήψεως ἐν τῇ ἀψίδι τοῦ Ἀγ. Γεωργίου Θεσσαλονίκης. Α.Ε. 1928, 32 - 53. La fresque de l'Ascension dans l'apside de Saint-Georges à Thessalonique. «Δημοσιεύεται ἡ ἀνέκδοτος τοιχογραφία τῆς Ἀναλήψεως. Ἐκ τῆς εἰκονογραφικῆς ἀναλύσεως προκύπτει ὅτι ἡ παράστασις ἀντιγράφει τὸ ψηφιδωτὸν ἀπὸ τὸν τροῦλλον τῆς Ἀγ. Σοφίας Θεσσαλονίκης».

90. Βυζαντινὰ εἰκονογραφικὰ γλυπτά. E.E.B.Σ. 15 (1939) 256 - 279. Sculptures figuratives byzantines. «Δημοσιεύονται δύο ἀνέκδοτα ἀνάγλυφα. Τὸ ἓνα τμήμα σαρκοφάγου ἀπὸ τῆ Βέροια καὶ τὸ ἄλλο κορμὸς ἀγάλματος ἀγίου ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο Κρήτης».

91. Βυζαντινὸς λουτρῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ε.Φ.Σ.Π.Θ. 5

(1940) 83 - 97. Thermes byzantines à Thessalonique. «Ο λουτρών είναι ο μόνος σωζόμενος εκ των βυζαντινών χρόνων. Μελέτη και αποκατάστασις τῆς ἀρχικῆς του μορφῆς».

92. Βιβλιοκρισία: Θ. Παπαθανασίου, Τὸ μεσαιωνικὸν φρούριον τῶν Σερβίων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως. Θεσσαλονίκη 1939: Μακεδονικά 1 (1940) 571 - 572.

93. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην. Μακ. Ἡμ. 1940, 37 - 39. Alexandre le Grand dans l'art byzantin. Μὲ ἀναφορὰς σὲ μνημεῖα τέχνης ἀποδεικνύεται ἡ μεγάλη διάδοσις τοῦ μυθιστορημάτος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου στὸ Βυζάντιο.

94. Ἡ παλαιοχριστιανικὴ βασιλικὴ τοῦ Βοσκοχωρίου. Μακεδονικά 1 (1940) 8 - 23. La basilique paléochrétienne de Voskochori. «Ἐκτίθενται πορίσματα τῆς γενομένης ἀνασκαφῆς εἰς τὸ Βοσκοχώρι Κοζάνης».

95. Τὸ ἐλλείπον τεμάχιον ἐκ τοῦ καλύμματος τῆς σαρκοφάγου τοῦ Γεωργίου Καπανδρίτου. Ε.Ε.Β.Σ. 16 (1940) 157 - 160. Le fragment manquant du couvercle du sarcophage de Karandritès. «Μὲ τὸ τεμάχιον τοῦτο, εὑρεθὲν κατὰ τὴν κατεδάφισιν τοίχου, συμπληροῦται τὸ κάλυμμα τῆς σαρκοφάγου (βλ. ἀρ. 76)».

96. Ἡ μικρογραφία ἐν ἀρχῇ τοῦ Σιναϊτικοῦ κώδικος 339. Ε.Ε.Β.Σ. 16 (1940) 128 - 137. La miniature au commencement du code Sinaiticus 339. «Ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τὸ πλαισιοῦν τὴν εἰκόνα τοῦ καθημένου καὶ γράφοντος Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἶναι μορφή παρανοημένη προμετωπίδος τῶν κωδ. Βατικανοῦ 1162 καὶ Παρισινοῦ 1208».

97. Ὁ ὕμνολογικὸς εἰκονογραφικὸς τύπος τῆς εἰς τὸν Ἄδην καθόδου τοῦ Ἰησοῦ. Ε.Ε.Β.Σ. 17 (1941) 113 - 129. Le type hymnologique de la Descente aux Limbes. «Ἐξετάζεται εἰς τύπος τῆς Ἀναστάσεως ὅστις ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ὕμνολογίαν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα».

98. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος «Πηγὴ τῆς Σοφίας». Α.Ε. 1942, 1944, 1 - 36. Saint Jean Chrysostome, Source de la Sagesse. «Ἀφορμὴν λαμβάνων ἐξ εἰκόνος τοῦ 14ου αἰ. τῆς συλλογῆς Δ. Λοβέρδου ἐξετάζω τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον συνδυάζεται μὲ ἐν ἄλλο, δηλαδὴ μὲ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ὑπαγορευόντα εἰς τὸ οὖς τοῦ Χρυσοστόμου τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐπιστολῶν».

99. Ἴωάσαφ - Ἴωάσαφ - Ἴωάσαφ. Γρηγόριος Παλαμάς. Γρηγόριος Παλαμάς 26 (1942) 194 - 200. Saint Joasaph - Saint Grégoire Palamas. Ἀποδεικνύεται ὅτι «ἡ τοιχογραφία εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης, ἡ παριστάνουσα τὸν Ἁγ. Γρηγόριον Παλαμᾶν θυμῶντα τὸν Ἴωάσαφ, ἔχει καθ' ἡμᾶς ἀλληγορικὴν σημασίαν».

100. Ὁ Ἁγιος Γοβδελαᾶς τοῦ Ἐμμανουὴλ Τζάνε. Γέννησις καὶ ἐξέλιξις ἐνὸς εἰκονογραφικοῦ τύπου. Κρ. Χρον. 1 (1947) 467 - 486. Saint Gouvélaas d'après Emmanuel Tzanès. «Ἐξετάζεται ἡ ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἀγιογράφου τοῦ 17ου αἰῶνος δημιουργηθεῖσα εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Γοβδελαᾶ».

101. Δύο βυζαντινοὶ στεατίτες τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου. Κρ. Χρον. 2 (1948) 265 - 273. Deux stéatites byzantines du Musée d'Hérakleion. «Δημοσιεύονται δύο ἀνέκδοτα τμήματα ἀναγλύφων ἐκ στεατίτου τοῦ 11ου καὶ 12ου αἰῶνος».

102. Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα. Λαογραφία 12 (1948) 547 - 588. Le palais d'Akritas. «Ἐπιχειρεῖται ἀποκατάστασις τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Διγενῆ, ὅπως περιγράφεται εἰς τὸ ὁμώνυμον μεσαιωνικὸν ἔπος».

103. «Εὐλογία» τοῦ Ἁγ. Συμεών. Ε.Ε.Β.Σ. 18 (1948) 79 - 98. «Eulogie» de Saint Siméon. «Δημοσιεύεται μικρὸς μολύβδινος δίσκος "εὐλογία" χρησιμεύων ὡς περίπτον».

104. Ἀρχαιολογικὸς ἀπολογισμὸς. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ι.Ν. τοῦ Ἁγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης. Γρηγόριος Παλαμάς 30 (1948) 209 - 214. Compte-rendu archéologique à propos de l'inauguration de l'église de Saint-Démètre à Thessalonique.

105. Une icône byzantine à Thessalonique. C.A. 3 (1948) 114 - 128. «Δημοσιεύεται καὶ ἐρμηνεύεται εἰκὼν τῶν χρόνων τῶν Παλαιολόγων ἀποκειμένη εἰς τὴν Μονὴν Βλαττάδων Θεσσαλονίκης».

106. Παραστάσεις ἀπ' τὸν Φυσιολόγο. Μακ. Ἡμ. 1949, 161 - 167. Représentations d'après le Physiologue. Ἡ προέλευσις θεμάτων διακοσμητικῶν, ὅπως σειρῆνες, λέοντες, κένταυροι, ἀετοί, πὸν ἀπαντοῦν στὶς ἐκκλησιᾶς τῆς Τουρκοκρατίας ἀποδίδεται στὸν Φυσιολόγο.

107. Οἱ στυλίται εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην. Ε.Ε.Β.Σ. 19 (1949) 116 - 129. Les stylites dans l'art byzantin. «Ἐξετάζεται μὲ βᾶσιν τὰ κείμενα, ἡ πραγματικὴ μορφή τοῦ στυλίτου ἐπὶ κίονος».

108. Παρατηρήσεις εἰς τὰς τοιχογραφίας τοῦ Ἁγ. Νικολάου Μελενίκου. Ε.Φ.Σ.Π.Θ. 6 (1950) 115 - 128. Remarques

sur les fresques de Saint-Nicolas à Mélénikon. «Ερμηνεύεται ἡ τοιχογραφία εἰς τὴν ἀψίδα τῆς ἡρειπωμένης ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Νικολάου Μελενίκου. Εἰς τὴν τοιχογραφίαν εἰκονίζεται τὸ πολὺ σπάνιον θέμα τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ χειροτονίας τοῦ Ἁγ. Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου ὡς πρώτου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων».

109. Une icône du temps des Comnènes. Mélanges H. Grégoire II, Bruxelles 1950, 659 - 665. «Δημοσιεύεται λαμπρᾶς τέχνης εἰκὼν ἀποκειμένη εἰς τὴν Συλλογὴν Δ. Λοβέρδου καὶ παριστάνουσα τὸν Ἁγ. Ἰωάννην τὸν Θεολόγον».

110. Πρόσωπα τοῦ Ἱπποδρόμου ἐπὶ βυζαντινῶν ἀγγείων. E.E.B.Σ. 20 (1950) 3 - 16. Personnages de l'Hippodrome sur des vases byzantins. «Ερμηνεύεται ἀνδρική μορφή, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν σχεδὸν ὁμοίαν εἰς σειρὰν ἀγγείων βυζαντινῶν ἐκ Σπάρτης, Θεσσαλονίκης, Ἀθηνῶν, κ.ἄ.».

111. Ἡ κηρόχυτος γραφὴ τοῦ Χρυσοστόμου. E.E.B.Σ. 21 (1951) 49 - 58. L'icône encaustique citée par Saint Jean le Chrysostome. «Ἡ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου αἰῶνος ἀναγομένη τοιχογραφία τῆς Μονῆς τῆς Χώρας ἀντιγράφει πρότυπον παλαιότατον, συσχετίζεται πρὸς τὴν “κηρόχυτον γραφὴν” τὴν δι' ἐγκαυστικῆς δηλαδὴ εἰκόνα τὴν ἀναφερομένην εἰς περικοπὴν λόγου τοῦ Χρυσοστόμου ἀναγνωσθεῖσαν κατὰ τὸ 787 εἰς τὴν Ζ' Οἰκουμένην Σύνοδον».

112. Ἀνάγλυφον τοῦ Ὁσίου Δαβὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Μακεδονικά 2 (1941 - 1951) 143 - 166. Un relief de hosios David de Thessalonique. «Δημοσιεύεται ἀνάγλυφον τοῦ Ὁσίου Δαβὶδ εὐρεθὲν κατὰ τὴν ἐσκαφὴν τοῦ ἀνατολικῶς τῆς Θεσσαλονίκης ἐβραϊκοῦ νεκροταφείου».

113. Περὶ τὴν Ἀχειροποιήτον τῆς Θεσσαλονίκης. Μακεδονικά 2 (1941 - 1951) 472 - 487. A propos de l'Acheiropoiétos à Thessalonique. «Δημοσιεύονται εὐρήματα ἐλθόντα εἰς τὸ φῶς κατὰ τὰς ἐργασίας ἐπισκευῆς».

114. Βυζαντινοὶ ζωγράφοι. Μακ. Ἡμ. 1951, 49 - 55. Peintres byzantins. Δίνονται γενικὰ στοιχεῖα πάνω στοὺς βυζαντινοὺς ζωγράφους ἀνωνόμους καὶ ἐπωνόμους.

115. Ἄγνωστος σειρὰ μηναίων τοῦ 16ου αἰῶνος μεξυλογραφίας. Ὁ Βιβλιόφιλος, ἔτος VI (1952) ἀρ. I, 83 - 87. Série inconnue de Ménées du XVI s. avec des gravures sur bois. Ἐντοπισμὸς σειρᾶς εἰκονογραφημένων Μηναιῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ 16ου αἰ. Πρόκειται γιὰ ἔργα ἐλλήνων ζωγράφων, ἐγκατεστημένων στὴ Βενετία.

116. Αί περί τοῦ ναοῦ τῆς Ἀχειροποιήτου Θεσσαλονίκης εἰδήσεις τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου. Ε.Σ.Ν.Ο.Ε.Π.Θ. 6 (1952) 1 - 26. Renseignements sur l'église d'Acheiropoïétos, tirés de Const. Arménopoulos. «Αναλύεται περικοπή λόγου τοῦ Κων. Ἀρμενοπούλου ἀναγνωσθέντος ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀχειροποιήτου, ὅπου περιγράφεται ἡ βασιλικὴ καὶ ἡ λατρευτικὴ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου».

117. Βυζαντιναὶ ἀναμνήσεις εἰς τὴν Φλωρεντίαν. Μακ. Ἡμ. 1952, 65 - 73. Souvenirs byzantins à Florence. Σύντομη περιγραφή τῶν μνημείων τῆς πόλεως ποὺ συνδέονται μὲ τὴν σύνοδο τοῦ 1439 γιὰ τὴν ἔνωση τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐκεῖ παρουσία τοῦ Ἰωάννου Ε΄.

118. Quelques observations sur le style et le caractère des mosaïques retrouvées dans l'église des Saints-Apôtres à Thessalonique. Atti del VIII Congresso Internazionale di archeologia Cristiana, Palermo 1953, II, 266.

119. Μονὴ τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων ἢ Μονὴ τῆς Θεοτόκου; Προσφορὰ εἰς Στ. Κυριακίδην 1953, 726 - 735. Monastère des Saints-Apôtres ou de la Vierge? «Ἀναφέρεται εἰς τὴν πιθανὴν εἰκασίαν ὅτι πρόκειται ἴσως περὶ τῆς Μονῆς τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου».

120. Ἡ κοσμικὴ τέχνη τῶν Βυζαντινῶν. Μακ. Ἡμ. 1953, 145 - 155. L'art byzantin profane. Γενικὰ στοιχεῖα καὶ τάσεις γιὰ τὴν κοσμικὴ τέχνη τῶν βυζαντινῶν σύμφωνα μὲ τὶς πηγές καὶ μὲ τὰ ἐλάχιστα ἔργα ποὺ σώθηκαν.

121. Εἰκόνες προφητῶν. Ε.Ε.Β.Σ. 23 (1953) 45 - 66. Représentations de prophètes. «Διαπιστώνεται ὅτι ἤδη ἀπὸ τῶν παλαιοχριστιανικῶν χρόνων εἶχε δημιουργηθῆ σειρὰ συνθέσεων εἰς τὰς ὁποίας εἰκονίζεται ἡ μορφή τοῦ προφήτου καὶ παρ' αὐτὴν σκηνὴ παριστάνουσα τὴν πραγματοποίησιν τῆς προφητείας του».

122. «Ἐρίζοντες - Ἐρῶντες». Ἑλληνικά 12 (1953) 372 - 376. Erizontes - Erontes. «Δίδεται νέα ἐρμηνεία εἰς τὴν παράστασιν μικρογραφίας κώδικος τοῦ ψευδο-Ὀπιανοῦ τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βενετίας».

123. Αἱ εἰκόνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀγιογραφίαν. Κιβωτὸς 2 (1953) 235 - 238. Vues de Constantinople dans la peinture religieuse orthodoxe.

124. Τὰ μωσαϊκὰ τῆς Ἀγ. Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως. Μακ. Ἡμ. 1954, 81 - 88. Les mosaïques à Sainte-Sophie de Constantinople. Στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς ἔρευνας τῶν ψηφιδωτῶν τῆς Ἀγ. Σοφίας καὶ περιληπτικὴ σχολιασμένη περιγραφή των.

125. Ἡ λατρευτικὴ εἰκὼν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀχειροποιήτου Θεσσαλονίκης. Ἑλληνικά 13 (1954) 256 - 262. L'icône de la Vierge de l'église d'Acheiropoïétoς à Thessalonique. «Μὲ βάσιν τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἀρμενοπούλου ἀνεύρομεν τὸν τύπον τῆς λατρευτικῆς εἰκόνας ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆ Ἀχειροποιήτου, εἰς τὴν τοιχογραφίαν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Νικολάου Κυρίτζη Καστοριάς».

126. Βιβλιοκρισία :

Ἄννας Μαραβᾶ-Χατζηνικολάου, Ὁ Ἁγ. Μάμας. Ἀθῆναι 1953. Ἑλληνικά 13 (1954) 181 - 184.

Εὐγενίας Βέη-Χατζηδάκη, Μουσεῖον Μπενάκη. Ἐκκλησιαστικὰ Κεντήματα. Ἀθῆναι 1953.

Ἑλληνικά 13 (1954) 346 - 348.

127. Ἡ Καταφυγή. Ἑλληνικά 13 (1954) 331 - 336. L'église dite Kataphygie. «Ἐξετάζεται τὸ πρόβλημα τῆς θέσεως ὅπου ἔκειτο ἡ περίφημος Καταφυγὴ τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ καταγωγὴ τοῦ ὀνόματος τούτου».

128. Fresques de style monastique en Grèce. Πεπραγμένα τοῦ Θ' Διεθν. Βυζαντινολ. Συνεδρίου Θεσσαλονίκης. Ἀθῆναι 1954, Α', 510 - 516. «Ἀνακοινοῦνται αἱ ἄγνωστοι τοιχογραφίαι τοῦ ἀσκηταρίου τῆς Ἁγ. Σοφίας, ἐντὸς σπηλαίου τῶν Κυθήρων. Αὗται ἀνάγονται εἰς τὰ τέλη τοῦ 11ου - ἀρχὰς 12ου αἰῶνος».

129. Βυζαντινοὶ καὶ ἰσλαμικοὶ Κένταυροί. Α.Ε. 1953 - 1954, Εἰς Μνήμην Γ. Οἰκονόμου, 104 - 114. Centaures byzantins et islamiques. «Δημοσιεύεται θραῦσμα βυζαντινοῦ ἀγγείου ἐκ Θεσσαλονίκης μὲ παραστάσιν Κενταύρου. Ὁ τύπος προέρχεται ἀσφαλῶς ἐξ ἰσλαμικῶν προτύπων εἰκονιζόντων τὸ ἀστρονομικὸν ζῷδιον τοῦ Τοξότου. Παρακολουθεῖται ἡ ἐξέλιξις τῶν προτύπων τούτων εἰς τὴν βυζαντινὴν τέχνην καὶ ἡ βαθμιαία παρανόησις των».

130. Ἡ εἰκὼν τῆς Σταυρώσεως εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἐλκομένου Μονεμβασίας. Πελοποννησιακὰ 1 (1955) 23 - 49. L'icône de la Crucifixion à l'église de Helcoménos de Monemvasie. «Δημοσιεύεται ἡ λαμπρὰ ἐξαιρετικῶς μεγάλων διαστάσεων εἰκὼν τῆς Σταυρώσεως, ἡ ἀποκειμένη εἰς τὸν Ἐλκόμενον Μονεμβασίας. . . .».

131. Διάγραμμα δεικνύον τὴν θέσιν τοῦ κατὰ τὸ 1926 ἀποκαλυφθέντος ναῖσκου βορείως τῆς Ἁγ. Σοφίας. Μακεδονικά 3 (1953 - 1955) 462. Plan indiquant la position de la petite église fouillée en 1926 au Nord de Sainte-Sophie à Thessalonique.

132. Νεώτερα εὑρήματα εἰς τὸν ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν Θεσσαλονίκης. Μακεδονικά 3 (1953 - 1955) 281 - 289. Travaux récents dans l'église des Taxiarches de Thessalonique. Δημοσιεύονται σχέδια τῆς δυτικῆς εἰσόδου τῆς Προθέσεως καὶ αἱ τοιχογραφαί τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τὰ ἀετώματα τοῦ ναοῦ.

133. Βιβλιοκρισία: G. Millet, La peinture du Moyen-âge en Yougoslavie. Paris 1953, 1954, 1960. I: Μακεδονικά 3 (1953 - 55) 425 - 432. II: Μακεδονικά 4 (1955 - 60) 550 - 558. III: Μακεδονικά 5 (1961 - 1963) 585 - 591.

134. Τὸ μονύδριον τοῦ Σωτήρος τὸ κατὰ τὸν μακρῶνα τῆς Ἀγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης. Μακεδονικά 3 (1953 - 55) 377 - 378. Le monastère du Sauveur, près de l'église de Sainte-Sophie à Thessalonique. «Τὸ καθολικὸν τοῦ μονυδρίου τούτου δύναται νὰ ταυτισθῆ πρὸς τὰ ἐρείπια ναύσκου ἐξαφανισθέντος, τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν τὸ 1926/7 ἐγγύτατα τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς Ἀγ. Σοφίας» (βλ. ἀρ. 131).

135. Βημόθυρον κρητικῆς τέχνης εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Μακεδονικά 3 (1953 - 55) 116 - 525. Une porte d'iconostase d'art crétois à Thessalonique. «Τὸ βημόθυρον τοῦτο μὲ τὴν παράστασιν Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ δευτέρου περίπου τετάρτου τοῦ 16ου αἰῶνος, συνδέεται ἴσως πρὸς τὰς πληροφορίας περὶ ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἡρειπωμένου ναοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς».

136. Ἡ θρησκευτικὴ τέχνη τῆς Τουρκοκρατίας. Νέα Ἑστία, Χριστούγεννα 1955, 416 - 29. L'art religieux à l'époque de la domination turque. «Περιληπτικὴ καὶ ἐκλαϊκευτικὴ ἐπισκόπησις τῆς θρησκευτικῆς τέχνης κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἄλωσιν χρόνους».

137. Φραγκικὰ κρινάνθημα εἰς τὸ Γεράκι καὶ τὸν Μυστρά. Mélanges O. et M. Merlier, II, Ἀθῆναι 1956, 205 - 211. Fleurs de lys francs à Gêrakî et à Mystras. «Τὰ φραγκικὰ κρινάνθημα, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται ἀνάγλυφα εἰς τὴν Περίβλεπτον τοῦ Μυστρά καὶ εἰς τὸν Ἄγ. Γεώργιον τοῦ κάστρου Γερακίου ἀνήκουν εἰς Φράγκον δυνάστην».

138. Κινστέρνα καὶ φρέαρ βυζαντινῶν χρόνων εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ε.Φ.Σ.Π.Θ. 7 (1956) 51 - 60. Μνημόσυνον Χ. Χαριτωνίδη. Citerne et puit de l'époque byzantine à Thessalonique. «Δημοσιεύεται βυζαντινὴ κινστέρνα ΝΔ τῆς Μονῆς Βλαττάδων καὶ φρέαρ βορείως καὶ πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ».

139. Παναγία Καμαριώτισσα. Ἑλληνικά 15 (1956) 453 - 457. L'église de Panaghia Kamariotissa de Thessalonique. «Ἐκτίθεται ἡ ἱστορία

του έκλιπόντος ναού τούτου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων περὶ αὐτοῦ τριῶν ἐγγράφων ἀποκειμένων εἰς τὴν ἀγιορειτικὴν Μονὴν Βατοπεδίου».

140. Κρητικὰ μελετήματα. Κρ. Χρον. 10 (1956) 323 - 340. Études crétoises: A. Deux icônes d'art crétois à Walters Art Gallery. B. Les miniatures d'Érotocritos d'un code de British Museum. «Α. Δημοσιεύονται δύο εἰκόνες κρητικῆς τέχνης εὑρισκόμεναι εἰς τὴν Walters Art Gallery τῆς Βαλτιμόρης. Β. Μελετῶνται αἱ μικρογραφίαι τοῦ εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον χειρογράφου τοῦ Ἑρωτοκρίτου καὶ ἐρευνῶνται αἱ πηγαὶ των».

141. Ὁ ναὸς τῆς Ἐπισκοπῆς Σκοπέλου. Α.Ε. 1956, 181 - 198. L'église d'Épiscopi à Scoréelos. «Δημοσιεύονται τὰ πορίσματα ἐρευνῶν εἰς τὴν ἡρειπωμένην βασιλικὴν τοῦ 1078 τὴν εὑρισκομένην ἐντὸς τῆς μικρᾶς μονῆς Ἐπισκοπῆς παρὰ τὴν πόλιν τῆς Σκοπέλου».

142. Αἱ τοιχογραφίαι τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα εἰς τὴν Ἀχειροποιήτον Θεσσαλονίκης. Α.Ε. 1957, 6 - 30. Les fresques des Quarante Martyrs dans l'église d'Acheiropoïétos de Thessalonique. «Δημοσιεύονται σειρὰ τοιχογραφιῶν τῶν Ἀγ. Τεσσαράκοντα εὑρισκομένων εἰς τὸ νότιον κλίτος τῆς βασιλικῆς. Δύνανται νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὰς ἐπισκευὰς περὶ τὸ 1230 τὰς γενομένας ὑπὸ τῶν Ἀβραμιτῶν μοναχῶν».

143. Ἅγιος Δημήτριος ὁ Μέγας Δοῦξ ὁ Ἀπόκαυκος. Ἑλληνικά 15 (1957) 122 - 140, τιμητικὸς τόμος Σ. Κουγέα. Saint Démètre le Grand Duc Apokaukos. «Ἀναζητεῖται ἡ προέλευσις τῶν ἐπιθέτων τούτων, τὰ ὅποια συνοδεύουν ἀπεικονίσεις τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἀπὸ τοῦ 14ου κυρίως αἰῶνος καὶ ὕστερον».

144. Βιβλιοκρισία: Ν. Μουτσοπούλου, Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μονῶν τῆς Γορτυνίας. Ἀθήναι 1956: Πελοποννησιακά 2 (1957) 446 - 450.

145. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος στοὺς οὐρανοὺς. Μακ. Ἡμ. 1957, 57 - 64. Alexandre le Grand aux cieux. Γενικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ «φυλλάδα» τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ ἰδίως γιὰ τὸ θέμα τῆς ἀναβάσεως του στοὺς οὐρανοὺς.

146. Περὶ μίαν κρητικὴν τοιχογραφίαν. Κρ. Χρον. 12 (1958) 335 - 342. A propos d'une fresque crétoise. «Μελετᾶται παράδοξος παράστασις δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ ἔργον περὶ τοιχογραφιῶν τῆς Κρήτης καὶ εἰκονίζουσα τὸν Ἀπόστολον Βαρθολομαῖον φέροντα ἐπὶ τοῦ ὤμου τὸ ἐκδαρθὲν δέρμα του».

147. Βιβλιοκρισία: S. J. Al. Ammann, La pittura sacra bizantina, Roma 1957: E.E.B.Σ. 28 (1958) 475 - 478.

148. Αί τοιχογραφίαι τοῦ Ἀσκηταρίου παρὰ τὸ χωρὶον τοῦ Βούρβουρα. Πελοποννησιακὰ 3/4 (1958 - 59) 87 - 94. Les fresques d'Askétario près du village de Vournoura au Péloponnèse. «Δημοσιεύονται αἱ τοιχογραφίαι αἱ σωζόμεναι εἰς σπήλαιον παρὰ τὸ χωρὶον τοῦ Βούρβουρα Ἀρκαδίας, σπήλαιον διαμορφωθὲν εἰς ναῖσκον, τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ 12ου αἰῶνος».

149. Βιβλιοκρισία. Μ. Γκητάκου, Τὰ χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Στεμνίτσας Γορτυνίας ἐξ ἐπόψεως ἀρχιτεκτονικῆς, εἰκονογραφικῆς, ἐπιγραφικῆς καὶ αἰσθητικῆς. Διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. Ἀθῆναι 1959: Πελοποννησιακὰ 3/4 (1958 - 9) 3 - 22.

150. Ὁ μικρογράφος μοναχὸς Νικόδημος. Ἑλληνικά 16 (1959) 65 - 69. Le moine Nikodemos, peintre des miniatures. «Εἰς ἐπίγραμμα συνοδεῦον μικρογραφίαν τοῦ κωδ. Gr. 36 τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων γραφέντος περὶ τὰ τέλη τοῦ 14ου αἰῶνος, ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐκτελέσαντος τὴν εἰκόνα. Εἰς ἑτέραν μικρογραφίαν ὑπάρχει ἡ αὐτοπροσωπογραφία τοῦ ζωγράφου».

151. Nouveaux témoignages de l'activité des peintres macédoniens au Mont Athos. B.Z. 59 (1959/60) 61 - 67. «Δημοσιεύεται ἐξαιρετικῆς τέχνης τμήμα τοιχογραφίας εὑρισκόμενον εἰς τὴν Μονὴν τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγ. Ὁρους καὶ εἰκονίζον τὸν ἅγ. Νικόλαον».

152. Μερικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς ἡπειρωτικὰς τοιχογραφίας. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Α' (1960) 108 - 114. Quelques remarques sur les fresques d'Épire. «Αἱ παρατηρήσεις ἀναφέρονται εἰς τὴν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ ζωγράφου Φράγκου Κατελάνου καὶ τοῦ Φράγκου, ὁ ὁποῖος εἰργάζετο μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἱερέως Γεωργίου».

153. Τὸ ἐν Χώναις θαῦμα τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Μία παλαιολόγειος εἰκὼν μὲ ψευδῆ ὑπογραφήν. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Α' (1960) 26 - 39. Le miracle d'Archange Michel à Chonai. Une icône byzantine à signature fausse. «Δημοσιεύεται ἀνέκδοτος εἰκὼν τῆς Συλλογῆς Δ. Λοβέρδου. Αὕτη φέρει τὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας προστεθεῖσαν ὑπογραφὴν τοῦ Ἑμμαν. Τζανφουρνάρη, πρόκειται ὁμως περὶ λίαν ἀξιολόγου ἔργου τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων».

154. Die Entstehung des paläologenstils in der Malerei. 2. Korreferat zu O. Demus, Berichte zu XI. Internationalen Byzantinistenkongress, München 1958. München 1960, 33 - 34.

155. Αἱ ἀπολεσθεῖσαι τοιχογραφίαι τῆς Παναγίας τῶν Χαλκῆων Θεσσαλονίκης. Μακεδονικά 4 (1956 - 1960)

1-19. Fresques perdues de la Panaghia Chalkéon à Thessalonique. «Δημοσιεύονται φωτογραφίαι τοιχογραφιών εις τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ, μὴ ὑπάρχουσαι πλέον σήμερον. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀπετέλουν τὸ δεῦτερον στῶμα τῆς διακοσμῆσεως καὶ ἐγένοντο κατὰ τὸν 12ον πιθανῶς αἰῶνα».

156. Καταφυγή - Ἀχειροποιήτος. Μακεδονικά 4 (1956 - 1960) 441 - 448. Kataphygi-Acheiropoiétos. «Ἐξέτασις ζητημάτων τῆς θέσεως τῆς Καταφυγῆς Θεσσαλονίκης, τὰ ὅποια προέκυψαν ἀπὸ τὴν δημοσιευθεῖσαν “Διάταξιν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου” τὴν συγγραφείσαν ὑπὸ τοῦ Συμῶν Θεσσαλονίκης».

157. Ὁ μεσαιωνικὸς πύργος τοῦ Παρθενῶνος. Α.Ε. 1960, 1 - 16. La tour médiévale du Parthénon. «Διατυπῶνται ἡ γνώμη ὅτι ὁ γνωστὸς μεσαιωνικὸς πύργος μεθ' ἑλικοειδοῦς κλίμακος εἰς τὸν ὀπισθόδομον τοῦ Παρθενῶνος ἔφερεν εἰς Σκευοφυλάκιον».

158. Μία ἱστορικὴ σκηνὴ ἐπὶ φορητῆς εἰκόνας. Ε.Φ.Σ.Π.Θ. 8 (1960) 123 - 131. Une scène historique sur une icône. «Ἐπὶ εἰκόνας παριστάνεται τὸ σπανιότατον θέμα τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταφορᾶς τὸ 944 τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου ἀπὸ τὴν Ἔδεσσαν τῆς Μεσοποταμίας».

159. Αἱ παραστάσεις τοῦ ἑκατοντάρχου Λογγίνου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ μαρτυρησάντων δύο στρατιωτῶν. Ε.Ε.Β.Σ. 30 (1960 - 1961) 54 - 84. Saint Longin le Centurion et les deux soldats martyrs dans l'iconographie byzantine. Ἐναφορὰ εἰς τὰ στοιχεῖα τὰ ὅποια «ὀδηγοῦν εἰς τὴν ὑπόθεσιν περὶ ὑπάρξεως ἀγνώστου μέχρι σήμερον κειμένου, εἰς τὸ ὅποιον ἐξετίθετο, κατὰ τρόπον ἴσως μυθιστορηματικόν, τὸ δράμα τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ ὑπῆρξε ἴσως κοινὸν πρότυπον τῶν ἀγιογράφων καὶ τοῦ ποιητοῦ τοῦ δράματος “Χριστὸς πάσχων”».

160. Ἡ παλαιολόγειος παράδοσις εἰς τὴν μετὰ τὴν Ἄλωσιν ζωγραφικὴν. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Β (1961) 77 - 100. La tradition de la peinture des Paléologues après la prise de Constantinople. «Δημοσιεύονται φωτογραφίαι πολυτίμου εἰκόνας τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου εὑρισκομένης εἰς τὸν ναὸν τῆς Φανερωμένης Ζακύνθου καὶ καταστραφείσης τὸ 1953 κατὰ τοὺς σεισμοὺς καὶ ἐξετάζεται ἡ ἐπιβίωσις τῆς παλαιολογείου εἰκονογραφίας».

161. Ἐρείπια ἐκκλησιῶν παρὰ τὸ χωρίον τοῦ Βούρβουρα. Πελοποννησιακά 5 (1962) 146 - 160. Les ruines des églises près du village de Vourvoura. «Μελετῶνται τὰ ερείπια ἀριθμοῦ ἐκκλησιῶν εὑρισκομένων πλησίον τοῦ χωρίου τοῦ Βούρβουρα Ἀρκαδίας, καθὼς καὶ πολλὰ γλυπτὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη».

162. Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Συμπλήρωμα εἰς τὰ περὶ τῶν ἐκκλησιῶν παρὰ τὸ χωρίον τοῦ Βούρβουρα. Πελοποννησιακὰ 5 (1962) 320 - 321. L'église de Saint-Georges. Note complémentaire sur les églises de Vournoura. Στὴ μελέτη τῶν ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς προστίθεται καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, μνημεῖο τοῦ 11ου αἰώνα.

163. Τὸ ἱστορημένον Εὐαγγέλιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Βενετίας. Θησαυρίσματα 1 (1962) 63 - 88. L'évangile illuminé de l'Institut Hellénique de Venise. «Λεπτομερὴς περιγραφὴ καὶ ἀπεικόνισις τῶν παρασελιδίων μικρογραφιῶν τοῦ πολυτίμου τούτου Εὐαγγελίου. Τὸ σημείωμα εἰς τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου... ἐπιτρέπει τὴν τοποθέτησίν του εἰς τὸν 13ον αἰώνα...».

164. Βιβλιοκρισίαι :

D. V. Ainalov, The hellenistic Origins of byzantine Art. N. Jersey 1961: Ἑλληνικὰ 17 (1962) 371 - 373.

M. Collinet - Guérin, Histoire du nimbe, des origines aux temps modernes. Paris 1961: ὁ.π. 373-376.

G. Gerola, Τοπογραφικὸς κατάλογος τῶν τοιχογραφημένων ἐκκλησιῶν τῆς Κρήτης. Μετάφρασις. Ἡράκλειον 1961: ὁ.π. 376 - 380.

S. Der Nersessian, A Catalogue of the Armenian Manuscripts. Dublin 1958: ὁ.π. 380 - 382.

165. Ἀνθίβολα δύο εἰκόνων τοῦ Θεοδώρου Πουλάκη. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Γ (1962) 75 - 85. Poncifs d'après deux icônes du peintre Théodore Roulakis. «Δημοσιεύονται ἀνθίβολα ἀντιγράφοντα δύο εἰκόνας τοῦ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀκμάσαντος ἀγιογράφου Θεοδώρου Πουλάκη».

166. Sur l'icône bilatérale de Poganovo. C.A. 12 (1962) 341 - 350. «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Μ. Γκερασίμοφ δημοσιευθείσης ἀμφιπροσώπου εἰκόνης τῆς προερχομένης ἐκ τῆς Μονῆς Πογκάνοβο καὶ ἀποκειμένης εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Σόφιας».

167. Au sujet d'une fresque de l'église Saint-Clement à Ochrid. Mélanges G. Ostrogorski, I, Beograd 1963, 301 - 306. «Ἐρμηνεύεται περίεργος παράστασις εἰς τὸν νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Κλήμεντος τῆς Ἀχρίδος διακοσμηθέντος τὸ 1295. Πρόκειται περὶ ἀπεικόνισεως τῆς κλίνης τοῦ Σολομῶντος, ὅπως περιγράφεται εἰς τὸ Ἄσμα ἁσμάτων».

168. Σερραϊκὰ μελετήματα. Σερ. Χρον. 4 (1963) 28 - 34. Études de Serrès. «Δημοσιεύονται δύο εἰκόνες τοῦ 1634 παριστάνουσαι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν Θεοτόκον καὶ εὑρισκόμεναι εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον τὸν Κρουνε-

ρίτην Σερρών. Ἐπίσης δημοσιεύονται αἱ προσωπογραφίαι δύο μητροπολιτῶν τῶν Σερρῶν εἰς τοιχογραφίαν τοῦ 16ου αἰ. καὶ ἐπὶ εἰκόνας τοῦ 1727».

169. Μανουὴλ Πανσελήνης - Διονύσιος ἄπ' τὸ Φουρνᾶ. Νέα Ἑστία, τεύχος Χριστουγέννων 1963, 209 - 214 καὶ 227 - 230. Manuel Pansélinos - Denis de Phourna. «Ἄρθρα προοριζόμενα δι' εὐρύτερον κοινὸν περὶ τοῦ ζωγράφου Μανουὴλ Πανσελήνου καὶ περὶ τοῦ ἱερομονάχου Διονυσίου ἐκ Φουρνᾶ τῆς Εὐρυτανίας».

170. Βιβλιοκρισία: Π. Μυλωνᾶ. Ὁ Ἄθως καὶ τὰ μοναστηριακά του ἰδρύματα μέσ' ἀπὸ παλιᾶς χαλκογραφίης καὶ ἔργα τέχνης. Ἀθήνα 1963: Νέα Ἑστία 37 (1963) 1742 - 43.

171. Παραστάσεις οἰκοδομημάτων ἐπὶ μαρμαρίνων ἀναγλύφων καὶ τὰ βενετικὰ τῶν πρότυπα. Θεσσαυρίσματα 2 (1963) 78 - 82. Représentations en relief de bâtiments et leurs modèles vénitiens. Ἀνάγλυφη παράσταση τῆς Μονῆς Ξηροποτάμου καὶ τὸ πρότυπό της.

172. Ἐνας λησμονημένος Ἀγιορείτης. Μακ. Ἡμ. 1963, 43 - 47. Un moine oublié du Mont Athos. Ἀναφορὰ στὸν «Διονύσιον ἐκ Φουρνᾶ», τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του.

173. The Holy Mountain Athos (1973-1963). Εἰσαγωγή. 1963.

174. La peinture monumentale au Mont Athos: Mosaïques et fresques. Corsi 1964 (419 - 430). «Περίληψις μαθήματος γενομένου εἰς Ραβένναν».

175. Les fresques de l'église de Saint-Nicolas Orphanos à Thessalonique. Corsi 1964, 431 - 48. «Περίληψις μαθήματος γενομένου εἰς Ραβένναν».

176. Νεώτεροι ἔρευναι εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαον Ὁρφανὸν Θεσσαλονίκης. Μακεδονικά 6 (1964) 90 - 98. Recherches récentes à Saint-Nicolas Orphanos de Thessalonique. «Ἐκτίθενται τὰ πορίσματα τῶν ἡμετέρων ἐρευνῶν τὰ προκύψαντα κατὰ τὰς ἐργασίας ἐπισκευῆς καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ ναοῦ. Δημοσιεύονται ἐπίσης αἱ δλίγαι ἀνευρεθεῖσαι ἐπιγραφαί».

177. Νέαι προσωπογραφίαι τῆς Μαρίας Παλαιολογίνας καὶ τοῦ Θωμᾶ Πρελιούμποβιτς. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Δ (1964) 53 - 67. Nouveaux portraits de Marie Paléologine et de Thomas Preljubović. «Εἰς εἰκόνα παριστάνουσαν τὴν ψηλάφησιν τοῦ Θωμᾶ καὶ ἀποκειμένην εἰς τὴν Μονὴν Μεταμορφώσεως τῶν Μετεώρων ἀνεῦρον μετὰ τὸν

καθαρισμόν της, τὴν προσωπογραφίαν τῆς Μαρίας Παλαιολογίνας, ἀδελφῆς τοῦ Ἰωάννου-Ἰωάσαφ Οὔρεση Παλαιολόγου καὶ συζύγου τοῦ δεσπότη τῶν Ἰωαννίνων Θωμᾶ Πρελιούμποβιτς».

178. Φορητὲς εἰκόνας. Βυζαντινὴ τέχνη - Τέχνη εὐρωπαϊκὴ. 3η Ἔκθεσις τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης. 1964, 187 - 192. Art byzantin - Art européen. Icônes.

179. Μιὰ τοιχογραφία στοὺς Ταξιάρχες τοῦ Γερακιοῦ. Λακωνικά, 1964, 159 - 160. Une fresque de l'église des Taxiarches à Géraki. Εἰκονογραφικὴ ἀνάλυση συνθέσεως στὸ ναὸ αὐτοῦ.

180. Τοιχογραφίαι στὴ Σιάτιστα. Μακ. Ἡμ. 1964, 33 - 37. Fresques à Siatista. Στοιχεῖα περιγραφικὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς, τῶν τοιχογραφιῶν του (1611) καὶ ἰδίως δύο σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου.

181. Περὶ μίαν μικρογραφίαν τοῦ κώδικος Laurentianus VI. 23. Χαριστήριον εἰς Α. Κ. Ὁρλάνδον Α', 1964, 233 - 239. A propos d'une miniature du code Laurentianus VI. 23. «Ἡ λεπτομέρεια μιᾶς μικρογραφίας τοῦ εἰς τὸν 12ον αἰῶνα ἀναγομένου Εὐαγγελίου VI. 23 τῆς Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Φλωρεντίας ὁδηγεῖ εἰς τὸν τοπογραφικὸν προσδιορισμὸν τῆς ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως «κοιλιάδος τοῦ κλαυθμῶνος», τοῦ τόπου δηλαδὴ ὅπου ἐπαλοῦντο οἱ δοῦλοι».

182. Mosaïques et fresques de l'Athos. Le Millénaire du Mont Athos. II, Chevetogne 1965, 247. «Συνοπτικὴ ἐξέτασις τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀπὸ τοῦς 11ου μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος».

183. Οἱ Φράγκοι στὴ Θεσσαλονίκη. Μακ. Ἡμ. 1965, 37 - 40. Les Francs à Thessalonique. Στοιχεῖα γενικὰ γιὰ τὴ Φραγκοκρατία στὴ Θεσσαλονίκη καὶ παρατηρήσεις πάνω στὴν παντελὴ ἔλλειψη ἰχνῶν τοῦ περάσματος τῶν Φράγκων πάνω στὰ μνημεῖα της.

184. L'église de Saint-Nicolas Orphanos et les constructions du Kral Milutin à Thessalonique. Balkan Studies 6 (1965) 181 - 185. «Ἀνασκευὴ ἄρθρου τοῦ Π. Μίγιοβιτς ὅπου ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ διακόσμησις τοῦ Ὁρφανοῦ ἐγένε ἀπὸ τὸν κράλη Μιλούτιν βασιζομένη εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ μνημείου καὶ εἰς ἀρχεακὰ ἔγγραφα».

185. Τὸ ἀνάγλυφον τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων εἰς τὸν Ἅγ. Μάρκον τῆς Βενετίας. Α.Δ. 20 (1965) 84 - 96. Le relief des Saints Anargyres à Saint-Marc de Venise. Δημοσίευση τοῦ ἀναγλύφου τῆς Βενετίας καὶ ἀπόδοσις τῆς προελεύσεώς του στὴν ἐκκλησία τῶν Ἁγ. Ἀναργύρων στὴν Κωνσταντινούπολη.

186. Βιβλιοκρισία: R. Hamann - Mac Lean, H. Hallensleben, Die Monumentalmalerei in Serbien und Macedonien vom. 11. bis zum frühen 14. Jahrhundert: Μακεδονικά 6 (1965) 292 - 299.

187. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος στὸν βυθὸ τῆς θάλασσης. Μακ. Ἡμ. 1966, 33 - 36. Alexandre le Grand au fond de la mer. «Περιγραφή τοῦ ἐπεισοδίου, σύμφωνα μὲ τὴν “φυλλάδα τοῦ Μεγ. Ἀλέξανδρου”».

188. Μιὰ βυζαντινὴ ἱστορία Δαιμόνων. Μακ. Ἡμ. 1967, 33 - 36. Une histoire byzantine des démons. Περιγραφή ἐπεισοδίου ἱστορικοῦ σύμφωνα μὲ τὶς πηγὲς καὶ μικρογραφίες.

189. Ὁ τάφος τοῦ Διγενῆ. Ἑλληνικά 20 (1967) 24 - 28. Le tombeau de Digénis Akritas. Μὲ βάση τὰ κείμενα ἀποκαθίσταται ἡ μορφή καὶ ἡ θέση τοῦ τάφου τοῦ Διγενῆ.

190. Icônes du XIII<sup>e</sup> siècle en Grèce. L'art byzantin du XIII<sup>e</sup> siècle. Symposium de Soročani 1965. Beograd 1967, σ. 75 - 82. Παρουσιάζονται εἰκόνες τοῦ 13ου αἰώνα καὶ ἐξετάζονται τὰ καλλιτεχνικὰ ρεύματα ποὺ διέπουν τὴν τέχνη τους.

191. Βιβλιοκρισία: Ν. Μουτσόπουλος, Καστοριά. Παναγία ἡ Μαυριώτισσα. Ἀθήναι 1967: Balcan Studies 8 (1967) 201 - 206.

192. Αἱ δύο ψηφιδωταὶ προσωπογραφίαι τῆς Νικοπόλεως. Α.Δ. 22 (1967) 14 - 20. Les portraits en mosaïque de Nicopolis. Παρουσίαση τῶν προσωπογραφιῶν, στίς ὁποῖες ἀναγνωρίζονται ἅγιοι καὶ χρονολόγησέ τους στοὺς χρόνους τοῦ Ἀλκίσιονος ἰδρυτοῦ τοῦ ναοῦ (τέλος 5ου αἰ.).

193. Τὸ «προκάλυμμα» τῆς σαρκοφάγου τοῦ Ἀγ. Δημητρίου. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Ε' (1966 - 1969) 187 - 199. Le «προκάλυμμα» du tombeau de saint Démètre. Ἀποδεικνύεται ἡ μορφή τοῦ «προκαλύμματος» τῆς σαρκοφάγου τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ποὺ μεταφέρθηκε τὸ 1149 στὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ τὸν Μανουὴλ Κομνηνὸ.

194. Ταυρολέων. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Ε (1966 - 1969) 309 - 314. Ταυρολέων. Ἑρμηνεύεται τὸ θέμα τοῦ γλυπτοῦ ποὺ κατεκρήμισε ὁ Ἀγ. Ἀλύπιος κοντὰ στὴν Ἀδριανούπολη, σὰν σύμπλεγμα πάλης λέοντος καὶ βοδιοῦ.

195. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦ Παρορίου. Πελοποννησιακὰ 7 (1969 - 1970) 125 - 128. Le relief de Parosion. Στὴν ἀνάγλυφη μορφή ἀσιδοφόρου ἀναγνωρίζεται πρόσωπο τοῦ Ἱπποδρόμου καὶ τοποθετεῖται χρονολογικὰ στοὺς πρὸ τῆς Φραγκοκρατίας χρόνους.

196. Un édifice du Voivode Étienne le grand au

Mont Athos. *Balkan Studies* 11 (1970) 106 - 110. 'Υποστηρίζεται ότι ή κτητορική επιγραφή κτίσματος τής Μ. Βατοπεδίου αναφέρεται σέ άρσανά τής μονής και τó γλυπτό έγινε στη Μολδαβία.

197. Αί εικόνες τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. Φιλ. Πρωτ. 28 (1971) 42 - 44. Les icônes de saint Démètre. Γενικές παρατηρήσεις για την εικονογραφία τοῦ ἁγίου σέ εικόνες.

198. Les fresques de l'église des Saints-Apôtres à Thessalonique. *Art et Société à Byzance sous les Paléologues. Actes du Colloque organisé par l'Association Internationale des Études byzantines à Venise, en Septembre 1968. Venise 1971, 35 - 89.* Γίνεται σύντομη περιγραφή τών τοιχογραφιών και τής ιστορίας τοῦ καθολικοῦ τής Μονής τών Ἁγ. Ἀποστόλων Θεσσαλονίκης.

199. Restitution et interprétation d'une fresque de Chilandar. *Recueil de Chilandar 2 (1971) 93 - 98.* Ἀποκαθίσταται και έρμηνεύεται τοιχογραφία τοῦ καθολικοῦ τής μονής Χιλανδαρίου με θέμα τρία έπεισόδια σ' ένα πίνακα, ἀπό τó βίο τοῦ Χρυσοστόμου.

200. Φύλλα εικονογραφημένου κώδικος τής Ἀποκαλύψεως. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. ΣΤ' (1970 - 1972) 180 - 190. Feuilles d'un manuscrit illuminé de l'Apocalypse. Παρουσίαση 13 φύλλων χειρογράφου τής Ἀποκαλύψεως, τέλους 17ου αἰῶνος ή ἀρχῶν 18ου διακοσμημένα με μικρογραφίες καθαρά βυζαντινής εικονογραφίας.

201. Ἡ πτερωτή ψυχή τής Θεοτόκου. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. ΣΤ' (1970 - 1972) 1 - 12. L'âme ailée de la Mère de Dieu. Μελέτη τοῦ εικονογραφικοῦ θέματος τής πτερωτῆς ψυχῆς τής Παναγίας στην Κοίμηση και τής προελεύσεώς του.

202. Μία τοιχογραφία τής Ἀναλήψεως ἐκ Δυτικῆς Μακεδονίας. *Μακεδονικά 13 (1973) 416 - 424.* Une fresque de l'Ascension dans une chapelle de la Macédoine Occidentale. Με βάση παράσταση Ἀναλήψεως 17ου - 18ου αἰ. έρμηνεύεται τó εικονογραφικό στοιχείο τών δύο δρακόντων πού ἀπαντοῦν και στά ξυλόγλυπτα τών εικονοστασιῶν.

203. Ἡ ἀρχαία μυθολογία και ή ιστορία στο ἔπος τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα. Ε.Φ.Σ.Π.Θ. 12 (1973) 417-424. La mythologie et l'histoire dans l'«épos» de Digénis Akritas. Ἡ παρεμβολή τής περιγραφῆς τοῦ παλατιοῦ τοῦ Διγενῆ και ή ἀπαρίθμηση τών σκηνῶν ἀπό τήν Π. Διαθήκη και ἀπό τήν ἑλληνική ἀρχαιότητα στο ἔπος τοῦ Διγενῆ εἶναι πιθανό νά έγινε σέ ἐποχή παλαιότερη ἀπό τόν 13ο αἰ.

204. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μελενίκου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην. ΠΑΑ 18 (1973) 123 - 127. L'Évangile de Mélenikon de la Bibliothèque Nationale d'Athènes. Παρουσίαση τοῦ χειρόγραφου 2645 ποῦ ἀνήκει στὸν 11ο μὲ ἀρχὴς 12ου αἰ. καὶ περιέχει τέσσερις μικρογραφίες ὀλοσέλιδες καὶ πέντε ἐπίτιτλα.

205. Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου εἰς τὴν Παναγίαν τῶν Χαλκέων Θεσσαλονίκης. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Ζ' (1973 - 1974) 61 - 77 καὶ 120. Les fresques de l'Acathistos dans l'église de la Panagia Chalkéon, à Thessalonique. Παρουσιάζονται οἱ οἴκοι 11, 12 καὶ 13 τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου καὶ μετὰ ἀπὸ τεχνολογικὴ ἀνάλυση τοποθετοῦνται στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ 14ου αἰώνα.

206. Ἡ τοιχογραφία τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Ζ' (1973 - 1974) 127 - 138. La fresque de Josué au Monastère de Saint-Luc en Phocide. Ἡ τοιχογραφία ποῦ ἀποκαλύφθηκε τὸ 1964, εἰκονίζει τὴν σκηνὴ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ στὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν Ἱερῶ. Προτείνεται ἡ ἐρμηνεία ὅτι ἡ τοιχογραφία αὐτὴ κοσμοῦσε παρεκκλήσιο ἀφιερωμένο στοὺς ἀρχαγγέλους, τοποθετημένο στὸ νάρθηκα τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας.

207. Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης - Μωϋσῆς. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Η' (1975 - 1976) 102 - 108. Saint Jean l'Évangéliste-Moïse. Παρουσιάζεται μικρογραφία Εὐαγγελιαρίου τῆς Μονῆς Ἰβήρων, τέλους 12ου - ἀρχὴς 13ου αἰώνα, μὲ ἀπεικόνιση τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη σὲ εἰκονογραφικὸ τύπο ὁμοιο μὲ τοῦ Μωϋσῆ, ὅταν δέχεται τὶς πινακίδες τῶν Νόμων.

208. Τοιχογραφία τοῦ Μαρτυρίου τοῦ Ἀγ. Δημητρίου εἰς τοὺς Ἀγ. Ἀποστόλους Θεσσαλονίκης. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Η' (1975 - 1976) 1 - 18. La scène du martyre de Saint Démètre dans l'église des Saints-Apôtres de Thessalonique. Ἐξετάζεται ἡ τοιχογραφία ποῦ εἰκονίζει τὸ Μαρτύριο τοῦ Ἀγ. Δημητρίου καὶ διαπιστώνεται ὅτι ὁ τύπος δημιουργήθηκε στὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἔλαβε τὴν ὀριστικὴ μορφή του στὴν Κωνσταντινούπολη.

209. Ἡ παλαιοχριστιανικὴ τοιχογραφία τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς Θεσσαλονίκης. Βυζαντινὰ 9 (1977) 411 - 417. La fresque paléochrétienne dans l'Agora romaine de Thessalonique. Στὶς μορφὲς τῆς τοιχογραφίας ἀναγνωρίζονται οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι ποῦ τοποθετοῦνται στὸν 6ο αἰώνα.

210. « Ἀμνοὶ Χρυσοῦφαντοι ». Μελετήματα στὴν μνήμη Βα-

σιλείου Λαούρδα. 1975, 303 - 5 «Amni Chryssourphanti». Ἑρμηνεία τοῦ δρου «ἀμνοὶ χρυσοῦφαντοι» ποῦ ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Δούκας σὰν ἀρέρες-ἐπιτάφιοι.

211. Ἡ εἰκόνα τῆς Θείας Μεταλήψεως τοῦ Ἑμμανουὴλ Τζάνε. Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδη, 1974, 288 - 297. Une icône de la Communion des Apôtres de Emm. Tzanès. Παρουσίαση εἰκόνας τοῦ Τζάνε (1651) ποῦ βρίσκεται στὸ Μουσεῖο Μπενάκη.

212. Portraits inédits de deux Voïvodes Valaques. Actes du XIVe Congrès International des Études Byzantines à Bucarest, 6 - 12.9.1971. Bucarest 1975, 647 - 649. Παρουσίαση δύο προσωπογραφιδῶν ποῦ βρίσκονται σὲ βημόθυρα τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Προδρόμου τῆς Μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγ. Ὁρους καὶ ταῦτισή τους μὲ τὸν Μίηnea II καὶ τὸν γιό του Radu (1577 - 1591).

213. Κυνοκέφαλοι. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Θ' (1977 - 1979) 1 - 19. Cynocéphales. Ἀνάλυση τῶν ἀπεικονίσεων κυνοκεφάλων ποῦ σώζονται καὶ συσχέτιση μὲ τὶς μεταβυζαντινὲς ἀπεικονίσεις τοῦ Ἁγ. Χριστοφόρου, ποῦ ἀποδίδεται σὲ παρανόηση.

214. Ἡ τοιχογραφία τῆς Παναγίας Λιέβισκα καὶ ἡ σαρκοφάγος τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. Δ.Χ.Α.Ε. περ. Δ', τόμ. Θ' (1977 - 1979) 181 - 184. La fresque de la Vierge Ljeviska et le sarcophage de Saint Démètre. Ἡ ἀπεικόνιση τῆς σαρκοφάγου τοῦ Ἁγ. Δημητρίου στὶς τοιχογραφίες τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Λιέβισκα, ἔργου τοῦ Ἀστραπᾶ (1310 - 13), ἐνισχύει τὴν παλιότερη ἄποψη τοῦ συγγραφέως γιὰ τὴ μορφή τῆς σαρκοφάγου τοῦ ἁγίου.

215. Fortitudo. Zograf 10 (1979) 92 - 93. Στὴ μικρογραφία τοῦ Gr. 36 τῆς Bibliothèque Nationale τοῦ Παρισιοῦ ἀναγνωρίζεται προσωποποίηση τῆς ἸΣΧΥΟΣ (Fortitudo).

216. Editio posthuma: Μνημειακὴ ζωγραφικὴ τοῦ Ἁγ. Ὁρους. Ἕνα ἀνέκδοτο μελέτημα τοῦ Ἀνδρέου Ξυγγόπουλου. Ἀνακοίνωση τοῦ Π. Μυλωνᾶ, Νέα Ἑστία ΝΕ (1981) 88 - 100 καὶ 153 - 161. La peinture monumentale au Mont Athos.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ: 18α. Αἱ τοιχογραφίαι τοῦ καθολικοῦ τῆς μονῆς Προδρόμου παρὰ τὰς Σέρρας. Θεσσαλονίκη 1973. Les fresques du katholikon du monastère de Saint-Jean Prodrome près de Sevrès.

#### ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ

Γενικὰ Θέματα - Questions générales

29, 34, 35, 60, 102, 104, 114, 115, 117, 120, 136, 183, 189, 203, 210, 212.

## Ἄνασκαφές - Fouilles

23, 42, 50, 65, 81, 94.

## Ἀρχιτεκτονική - Architecture

7, 15, 32, 91, 141, 157, 161, 162.

## Βιβλιοκρισίες

55, 61, 71, 79, 83, 92, 126, 133, 144, 147, 149, 164, 170, 186, 191.

## Γλυπτική - Sculpture

20, 21, 26, 28, 41, 43, 51, 56, 62, 76, 78, 90, 95, 112, 137, 140, 171, 185, 194, 195.

## Εἰκόνας - Icônes

2, 6, 39, 48, 49, 72, 86, 105, 109, 111, 125, 130, 140, 165, 166, 168, 177, 178, 190, 197, 211.

## Εἰκονογραφία - Iconographie

5, 18, 40, 41, 45, 54, 64, 69, 73, 78, 80, 84, 87, 88, 93, 97, 98, 99, 100, 106, 107, 108, 111, 121, 122, 123, 129, 143, 145, 146, 153, 158, 159, 167, 177, 181, 187, 188, 197, 199, 201, 202, 207, 208, 213, 214.

## Ἐπιγραφές - Inscriptions

37, 58, 70.

## Κεραμική - Céramique

59, 68, 84, 88, 110, 129.

## Μικρογραφίες - Miniatures

16, 38, 82, 96, 127, 140, 150, 163, 181, 200, 204, 207, 215.

## Μικροτεχνία - Arts mineurs

6, 22, 24, 52, 77, 80, 101, 103, 193.

## Τοιχογραφίες καὶ Ψηφιδωτὰ - Fresques et mosaïques

8, 10, 11, 12, 14, 17, 25, 31, 37, 63, 66, 67, 74, 89, 117, 124, 128, 146, 148, 151, 152, 154, 160, 169, 174, 175, 179, 180, 192, 198, 199, 205, 206, 209, 214, 216.

## Τοπογραφία - Topographie

## Ἄγιον Ὄρος - Mont Athos

11, 67, 80, 151, 169, 172, 173, 174, 182, 196, 201, 216.

## Ἀττική - Attique

1, 19, 23, 29, 35, 36, 44, 45, 58, 74, 157.

## Ἡπειρος - Épire

46, 47, 152.

## Θεσσαλονίκη - Thessalonique

3, 4, 7, 8, 9, 10, 14, 17, 27, 32, 33, 42, 49, 53, 57, 66, 76, 89, 91, 113, 116, 118, 119, 126, 127, 131, 132, 134, 135, 138, 139, 142, 155, 156, 175, 176, 184, 187, 198, 205, 208, 209.

## Μακεδονία - Macédoine (sauf Thessalonique)

13, 15, 30, 82, 94, 180, 202.

## Πελοπόννησος - Péloponnèse

75, 85, 153, 161, 162, 179.